

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Києво-Могилянська академія»
Факультет економічних наук
Кафедра фінансів

Кваліфікаційна робота

освітній ступінь - бакалавр

на тему: **«ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА
ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ ЇХ ВИКОРИСТАННЯ»**

Виконала: студентка 4-го року навчання,
Спеціальності
072 Фінанси, банківська справа та
страхування

Спаріш Аліса Ігорівна

Керівник: Базилінська О. Я.
Кандидат економічних наук, доцент

Рецензент __ Панченко О. І. ____
(прізвище та ініціали)

Кваліфікаційна робота захищена

з оцінкою « _____ »

Секретар ЕК _____ Донкоглова Н.А.

« 20 » __червня__ 2022 р.

Київ 2022

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
Розділ 1 Теоретичні основи формування та використання фінансових ресурсів підприємства	6
1.1 Сутність фінансових ресурсів підприємства та їх види	6
1.2 Джерела фінансування підприємств.....	11
1.3 Напрями використання фінансових ресурсів підприємства	15
Розділ 2 Аналіз джерел формування фінансових ресурсів вітчизняного підприємства	17
2.1 Аналіз джерел формування фінансових ресурсів підприємства	17
2.2 Структура та динаміка фінансових ресурсів вітчизняного підприємства та порівняння з іноземними підприємствами	25
2.3 Сучасні тенденції підприємств у розрізі джерел формування, оцінка ефективності використання фінансових ресурсів підприємством	32
Розділ 3 Напрямки покращення фінансового стану підприємства шляхом формування фінансових ресурсів та їх ефективного використання.....	37
3.1 Напрями покращення фінансової політики підприємства щодо формування фінансових ресурсів	37
3.2 Прогноз показників фінансового стану підприємства за впровадження нової стратегії фінансової політики.....	40
ВИСНОВКИ	47
Список використаних джерел.....	50
ДОДАТКИ	54

ВСТУП

Актуальність теми. Фінанси підприємств є невід'ємною складовою фінансової системи. Їхню роль складно переоцінити в підприємницькій діяльності, адже вони мають можливість за короткий строк змінити свій стан, перетворитися на іншу статтю балансу та забезпечувати кругообіг. Успішність підприємства, його функціонування, рівень довіри напряду залежать від наявності фінансових ресурсів, їх кількості, якості, характеру, джерела залучення та напрямку використання тощо.

Від якості, структури, джерел та інших факторів існування фінансових ресурсів підприємства залежить якість показників фінансової стабільності, прибутковості, автономії підприємства та інші.

Фінансові ресурси мають велике значення у структурі підприємства, адже вони мають можливість з високою швидкістю перетворитися на будь-які інші активи підприємства в залежності від певної потреби для подальшого функціонування підприємства. Звідси постає потреба застосування новітніх механізмів, методів та інструментів управління фінансовими ресурсами з метою достатнього фінансування виробничих та інших витрат.

Фінансові ресурси підприємства, їх обсяг та ефективне функціонування є запорукою рентабельності та прибутковості підприємства, його сталого розвитку. За умови розвитку підприємства, збільшуються виробнича міць та обсяги виробленої продукції/товарів/послуг. Оскільки фінансові ресурси використовуються у сфері суспільного виробництва, це збагачує ВВП та ВВП держави, де функціонує підприємство, зростає рівень зайнятості населення через появу нових робочих місць, що необхідні для підтримання високого рівня виробленої продукції. Також внаслідок ефективного використання фінансових ресурсів, зростають дохід і прибуток підприємства, а останнє призводить до збільшення податкових надходжень до державного бюджету держави, на території якої функціонує підприємство, зростання національного доходу держави.

Отже, формування фінансових ресурсів підприємства та ефективність їх використання покращує фінансовий стан підприємства і позитивно впливає на економіку держави, де воно функціонує.

Економічну природу фінансових ресурсів вивчали багато науковців: до групи вчених, що розглядали та зазначали фінансові ресурси як грошові кошти, належать Бланк І. А., Родіонова В. М., Поддєрьогін А. М., Гудзь О. Є. Наступна група вчених-економістів, таких як Марченко А. А., Белолипецький В. ототожнюють поняття фінансових ресурсів з капіталом, водночас заперечують їхнім твердженням Опарін В., Гриньова В., Коюда В., Кірейцев Г. Серед інших українських вчених є такі дослідники як Бердар М. М., Філімоненков О., Рибалко Н. О., Стецюк П. А., Кропівцова Н., Василик О. Д., Курінна О. В. та інші.

Метою дослідження є вивчення фінансових ресурсів підприємств, джерела їх залучення, напрямки їх ефективного використання, – важливі фактори успішності підприємства, економічного розвитку на мікрорівні та державному рівні.

Основними завданнями дослідження «Формування фінансових ресурсів підприємства та ефективність їх використання» є:

- 1) Розглянути понятійний апарат терміну «фінансові ресурси»;
- 2) Вивчити особливості, сутність та структуру фінансових ресурсів підприємства;
- 3) Вивчити та проаналізувати можливі джерела залучення та напрямки використання фінансових ресурсів;
- 4) Вивчити та проаналізувати фінансові ресурси, особливості структури фінансових ресурсів вітчизняного підприємства, визначити динаміку та зробити аналіз ефективності залучення та використання фінансових ресурсів;
- 5) Проаналізувати фінансовий стан підприємства, його структуру фінансових ресурсів та порівняти з іноземним досвідом, зазначити тренди розвитку в світі.

Об'єктом дослідження є фінансові ресурси підприємства.

Відповідно **предметом** дослідження є аналіз та оцінка фінансових ресурсів підприємства, механізми залучення та ефективного використання фінансових ресурсів на підприємстві.

В основних розділах роботи розглядаються теоретичні основи фінансових ресурсів підприємства, а саме їхня сутність, структура, джерела залучення та напрямки використання, аналіз джерел формування фінансових ресурсів на вітчизняному підприємстві, основні тенденції, аналіз зарубіжного досвіду та взаємозв'язки між видами джерел фінансування підприємств та їхнім розвитком, рекомендації щодо структури фінансових ресурсів для покращення фінансового стану підприємства.

В даній дипломній роботі застосовано такі **методи дослідження** як вивчення літератури, обстеження, аналіз, статистико-економічний метод.

Інформаційну базу дослідження становлять фінансові звітності вітчизняного підприємства «Миронівський хлібопродукт» та іноземних підприємств «Hkscan», «Atria Oyj», ПАТ «Черкізово», а саме форми 1 (Звіт про фінансовий стан), форма 2 (Звіт про фінансові результати), форма 4 (Звіт про зміни в капіталі).

Дана дипломна робота має **практичне значення**, що полягає в аналізі фінансового стану підприємств, фінансових ресурсів, їхнього взаємозв'язку. Містить висновки про ефективність використання власних та залучених фінансових ресурсів.

Розділ 1

Теоретичні основи формування та використання фінансових ресурсів підприємства

1.1 Сутність фінансових ресурсів підприємства та їх види

Для функціонування будь-якого підприємства необхідно забезпечувати його ресурсами, зокрема фінансовими. Забезпечення фінансовими ресурсами підприємства впливає на фінансову активність підприємства: виробництво готової продукції, створення та надання послуг, інвестиційна діяльність, формування оборотного й основного капіталу, виконання зобов'язань перед контрагентами, робітниками та державою, де функціонує підприємство та створює власний продукт, здійснення розрахунків з міжнародними партнерами, контрагентами та іншими підзвітними особами, – усі ці елементи є складовими функціонуючого підприємства. Фінансові ресурси – фундаментальне поняття фінансів підприємства. Вони постійно виступають у грошовій формі.

Кожний науковець по різному трактує визначення «фінансові ресурси» в залежності від ракурсу і напрямку своїх наукових досліджень, та єдиної точки зору щодо визначення не існує. Загалом під терміном «фінансові ресурси» розуміють грошові фонди, що акумулюються всередині підприємства та використовуються ним, або ж ті грошові фонди, що формуються під час розподілу, перерозподілу та процесу використання внутрішнього валового продукту всередині держави [1, с.132]. Отже, розрізняють фінансові ресурси на двох рівнях: державному та безпосередньо на рівні підприємств, що буде вивчатися надалі в даній науковій роботі.

Більшість авторів, серед яких А. Блабанов, І. Балабанов, І. Бланк, стверджують, що фінансові ресурси – це власне грошові кошти, розпорядником яких є безпосередньо суб'єкт, який є їхнім власником. Бланк зосереджує увагу на

тому, що дані ресурси використовуються на користь подальшого розвитку підприємства у майбутній перспективі [2].

Якщо ж більшість вчених-економістів визначають фінансові активи, як фондові та нефондові форми доходів, надходжень та нагромаджень, то А. Філімоненков концентрує увагу на тому трактуванні, що фінансові активи є власним та залученим грошовим капіталом, що використовується для генерування власних активів, внаслідок чого формуються доходи, надходження та прибуток. Тобто головна різниця у поглядах, поданих вище, полягає у тому, що Філімоненков звертає увагу на те, що фінансові ресурси – це не грошові кошти підприємства, а джерело формування їхніх активів [3].

Опарін В. М., нібито розвиваючи думку Філімоненкова, сформував таке визначення фінансових ресурсів: це грошові ресурси, направлені на основні та оборотні засоби підприємства, які приймають безпосередню участь у створенні доходу та прибутку. Він додає, що фінансовими ресурсами є не лише грошові кошти, що приймають участь у створенні готової продукції/послуг, а також у забезпеченні умов для їхнього створення, що веде до акумулювання надходжень [4].

Рибалка Н. О. у своєму науковому дослідженні погоджується з багатьма економістами-науковцями, що фінансові ресурси – це грошові кошти, згенеровані власними або залученими джерелами, але самотійно доходить до висновку, що вони необхідні підприємству для забезпечення безперервного циклу його життєдіяльності, задовольняючи для цього його матеріальні потреби, а тому головна характеристика фінансових ресурсів – роль засобів платежу [5].

Гудзь О. Є. разом з Стецюк П. А. стверджують, що фінансовими ресурсами виступають виключно найбільш ліквідні активи (короткострокові фінансові вкладення, цінні папери, гроші та грошові еквіваленти) [6; 7].

Підводячи підсумок, можемо дати власне визначення поняттю фінансові ресурси. Фінансові ресурси – це грошові кошти, або фонди, що впродовж деякого часу можуть бути перетворені у грошовий еквівалент, що знаходяться у власності та використовуються підприємством задля безперервного підтримання його

основної активності та функціонування, та здійснення фінансової та інвестиційної діяльності з метою подальшого отримання доходу та прибутку.

Фінансові ресурси відрізняються від одного підприємства до іншого за багатьма критеріями: обсягом – в залежності від розміру підприємства (мале, середнє, велике), можливостей, потреб та необхідностей, джерел, мети, організаційно-правовими формами, видами діяльності тощо.

Фінансові ресурси класифікують в залежності від того, чи встигнуть вони бути використаними з метою погашення зобов'язань на повноцінні та резервні (Рисунок 1.1). Повноцінні фінансові ресурси є ліквідними та такими, які можуть бути еквівалентними до вартості виготовлених товарів/послуг та диференціюються як постійні та змінні. До постійних ресурсів належать ліквідні, до яких доступ є відповідно постійним, не строковим, їхнє використання не обмежується ціллю: готівка та гроші на рахунках в банках, нерозподілений прибуток підприємства. Тимчасовими повноцінними фінансовими ресурсами є кредиторська заборгованість підприємства, термін виплати якої ще не настав; гроші на банківському рахунку, що є доходом від вкладення коштів на депозитний рахунок; кошти амортизаційного фонду на момент, коли вони не задіяні для оновлення основних засобів; кошти фонду заробітної плати до моменту виплати працівникам заробітної плати; кошти, призначені для сплати податків, перерахування до різних ланок бюджету до моменту їх перечислення до отримувача. Наскільки стає зрозумілим із перерахування складових постійних та змінних повноцінних ресурсів, розуміємо – повноцінні фінансові ресурси є грошима та їхніми еквівалентами. Неможливо не погодитися, що саме гроші є найбільш ліквідним ресурсом з усіх відомих, а також універсальний та визнаний всіма еквівалент вартості продуктованих товарів, продуктів, послуг. Повноцінні фінансові ресурси перебувають у постійному безперервному русі, вони можуть бути витрачені/обмінені, та знову акумулюваними внаслідок отриманого доходу та прибутку. В той час як резервні фінансові ресурси можуть бути використані лише після певного часу, який потрібен для конвертування даних ресурсів у грошову форму. Щоб проілюструвати резервні фінансові ресурси, найбільш показовим прикладом будуть основні засоби

(транспортні засоби, будівлі, нерухомість, оснащення), готова продукція та товари, цінні папери. Дані резервні фінансові ресурси відрізняються рівнем ліквідності, адже товари та виготовлена продукція ліквідніші за нерухомість. Також до цієї категорії можна включити кошти, вкладені на депозитні рахунки, адже для вільного розпорядження коштами від даного ресурсу також має пройти час, щоб мати змогу вільно користуватися грошима.

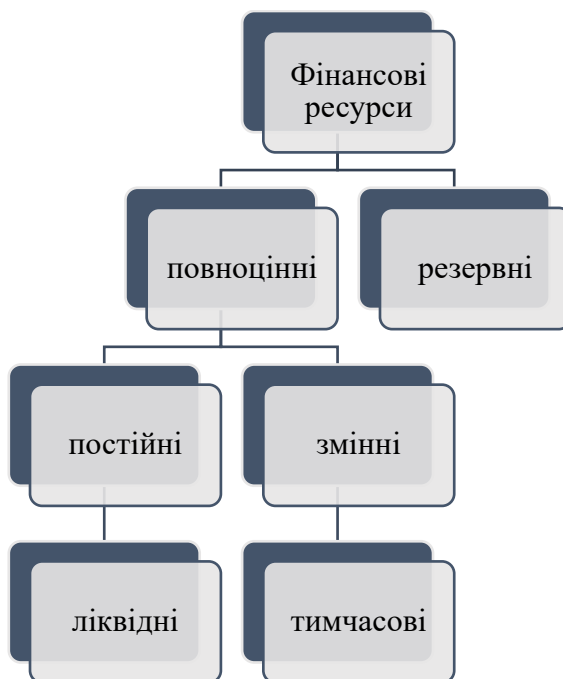

Рисунок 1.1 – Класифікація фінансових ресурсів

Джерело: складено автором на основі даних [4, с. 29]

Найбільш ліквідним та універсальним повноцінним фінансовим ресурсом є грошові кошти та їх еквіваленти, оскільки ними можливо моментально провести розрахунок, придбати основні засоби та/або товари, і саме тому фінансові ресурси зазвичай асоціюються та використовуються у значенні грошових коштів [5, с. 29]. В свою чергу Філімоненков є представником меншості економістів, що заперечує тотожність понять фінансові ресурси та грошові кошти, адже він розглядає фінансові ресурси як всі джерела підприємства, що використовуються ним для формування активів [3].

Фінансовим ресурсам притаманні такі характеристики як здійснення процесів формування та використання з дотриманням правових та нормативних забезпечень.

Фінансовим ресурсам властиві також фінансові відносини, що виникають при здійсненні виплат юридичним та фізичним особам з метою економічного стимулювання. Фінансові ресурси можуть бути розміщені безпосередньо у суб'єктів господарювання різних організаційно-правових форм бізнесу, а також дислокуватися на фінансовому ринку – у банківських установах, інвестиційних фондах тощо.

Фінансові ресурси володіють наступними ознаками: проходять стадію утворення, мають форму власності, джерело формування, мета використання, мають структуру [8].

За якісними характеристиками фінансові ресурси відносять до таких груп та включають у них:

- Загальноекономічні – накопичена вартість (за допомогою власних фінансових ресурсів та активів, вільним доступом до використання функцій кредитування підприємство досягає економічного та соціального розвитку);
- Фінансові – центральний елемент впливу управлінського персоналу, джерело доходу підприємства, використовується для фінансування інвестиційної діяльності з метою подальшого отримання прибутку; характеризуються високим рівнем ризику; є джерелом погашенням фінансових зобов'язань;
- Індивідуальні – не беруть безпосередню участь у процесі виробництва, адже для цього спочатку потребують перетворення в інші активи; містять найбільший фінансовий потенціал за рахунок високої ліквідності [9].

Розглядаючи баланс підприємства, фінансові активи будуть знаходитися у пасивах балансу, як джерела залучення (власний та запозичений капітал), та і в активах балансу, як фінансові ресурси (грошові кошти та їх еквіваленти). Головна відмінність для розуміння природи активу та пасиву балансу полягає у наступному: пасиви – це джерела формування ресурсів (власний капітал або залучений – зобов'язання), а активи – це власне ресурси, що є у розпорядженні підприємства.

1.2 Джерела фінансування підприємств

Фінансування підприємства та залучення необхідних ресурсів для підтримання функціонування є вкрай серйозним та важливим процесом, що залежить від багатьох факторів, потребує уважності, розважливості та високого рівня управління. Для збалансованого та ефективного використання необхідно керуватися знаннями внутрішньої побудови та форми складових фінансових ресурсів [10].

Фінансові ресурси в залежності від джерела їх формування класифікуються на внутрішні та зовнішні – залучені з різних джерел. Проводячи паралель з основами бухгалтерського обліку, можемо пов'язати, що джерела фінансування підприємств відображається у пасивах бухгалтерського балансу – капіталі (внутрішні джерела) та зобов'язаннях (залучені джерела).

До найбільш очевидної складової внутрішнього джерела фінансування підприємства відноситься власний статутний капітал підприємства, який інвестується власниками під час його започаткування для формування активів, а також додаткові пайові внески учасників у статутний капітал підприємства. Унаслідок переоцінки вартості основних засобів, створюється додатковий капітал, який у свою чергу також є елементом власних коштів за своєю природою. Під час функціонування підприємства та, як наслідок, утворення нерозподіленого прибутку (також власне джерело), утворюється резервний капітал, що може бути використаний для збільшення розміру статутного капіталу або для покриття збитків у виникненні такої ситуації – що по своїй природі також відноситься до власних джерел, адже дані кошти акумулюються безпосередньо всередині функціонуючого підприємства. Під час функціонування підприємства, ведення його фінансової діяльності, створюється прибуток від основної діяльності, реалізації товарів/послуг/товарів, прибуток від інвестиційної та операційної діяльності, що залишаються всередині та також є складовими внутрішнього джерела фінансування разом із амортизаційними відрахуваннями, відрахуваннями на заробітну плату, а також стійкі пасиви. Якщо підприємство є акціонерним

товариством, то і кошти від розміщення акцій та додаткової емісії також будуть становити внутрішнє джерело фінансування.

Власні джерела характеризуються відсутністю стійкого розміру плати за використання залученими ресурсами, перманентністю використання коштів, наявністю правового регулювання: внутрішні положення та документи, нормативно-законодавчі акти [11].

Відношення власного капіталу до запозиченого є вкрай важливим показником для підприємства, що називається коефіцієнтом незалежності, адже чим даний коефіцієнт вищий, тим вищий рівень конкурентоспроможності, успішності та рентабельності в галузі та на ринку.

Зовнішні джерела формування фінансових ресурсів поділяють на ресурси, мобілізовані на фінансовому ринку та ресурси, отримані в порядку перерозподілу. До першої зазначеної категорії зовнішніх джерел відносять кошти, які залучають із фінансового ринку, внаслідок чого власники або менеджери уможливають ріст дохідності за рахунок більш дешевої ціни користування ресурсами задля акумулювання прибутку всередині підприємства та розширення інвестиційних можливостей. Даний вид фінансування дозволяє підприємству швидше розвиватися, нарощувати темпи виробництва тощо, але водночас є ризик того, що вартість користування залученим капіталом буде вище за прибутковість, що призведе до негативної ситуації та погіршить фінансове здоров'я підприємства. До ресурсів, отриманих в порядку перерозподілу належать доходи від інвестиційної діяльності підприємства: дивіденди та відсотки, отримані за цінні папери, емісійовані іншими емітентами, надходження від бюджетів різних рівнів (наприклад, державні субсидії, або фінансування державного замовлення; можуть надаватися на різних умовах таких як строковість, поворотність), а також кошти за страхові відшкодування, надходження від материнських компаній, концернів, асоціацій тощо [11].

Наявність різних джерел фінансування підприємства дозволяє нарощувати масштаби виробництва, збільшувати рівень конкурентоспроможності, легше пристосовуватися до ринкових змін. Але слід вибудовувати оптимальне

співвідношення джерел залучення фінансових ресурсів не лише для збільшення показників прибутковості, а й для зміцнення позицій та фінансового здоров'я підприємства [12; 13].

Структура джерел залучення фінансових ресурсів може залежати від багатьох різних факторів, таких як:

- Структура активів підприємства;
- Стан ринку капіталу;
- Податкове навантаження в регіоні та на окремі види організаційно-правових форм власності підприємства;
- Розмір облікової, кредитних ставок в банківських установах та їхньої політики;
- Рівень менеджменту всередині підприємства.

Необхідно підходити до вибору джерел фінансування підприємств комплексно, враховуючи ризики. Власний капітал означає відсутності оплати та відсотків за користування фінансовими ресурсами, а позичковий капітал утворює фінансові зобов'язання. Позичковий капітал зазвичай існує у вигляді кредиту, що в свою чергу характеризується наступними ознаками: строковість, поворотність, платність, цільовий характер, матеріальна забезпеченість (сума кредиту не може перевищувати суму майна позичальника).

Власний капітал має наступні переваги:

- Відносна легкість залучення порівняно з позиковим капіталом, оскільки не має потреби приймати управлінські рішення стосовно залучення фінансових ресурсів зі сторонніх джерел, отримувати згоди від вищих ланок управління тощо;
- Власний капітал є безпосередньою основою фінансів підприємства;
- Має більше можливостей для генерування прибутку;
- Відсутність відсотків за користування даними фінансовими ресурсами.

Переваги позичкового капіталу наступні:

- За умов наявності високого рівня кредитоспроможності та довіри до позичальника наявні широкий вибір умов та джерел залучення фінансових ресурсів;

- Прискорений ріст фінансового потенціалу підприємства за рахунок користування більшим обсягом фінансових ресурсів, аніж це було б за умов наявності виключно власного капіталу;
- Можлива більш низька вартість обслуговування фінансових ресурсів за рахунок того, що процент за користування залученими коштами може бути нижчим за податковий процент на власний капітал – ефект «податкового щита»;
- Наявність можливості акумулювання приросту фінансової активності та рентабельності [14].

Оскільки фінансові ресурси обмежені, необхідно приділити увагу джерелам фінансування відтворення основного капіталу. За систематизацією Наталії Спасів такими є власні та запозичені. До власних відносять: амортизаційні відрахування, нерозподілений прибуток, частина статутного капіталу, погашення довготермінових фінансових вкладів, віддача в оренду частини майна, іммобілізований в інвестиції зайвий оборотний капітал, додатковий капітал, резервний капітал. До запозичених включають залучені (емісія акцій, безвідшкодовне цільове відшкодування, іноземні інвестиції, кредиторська заборгованість (стійкі пасиви) та позикові (довготермінові кредити банків, емісія облігацій, цільовий державний кредит, податковий інвестиційний кредит, лізинг) [15, с. 55].

Отже, розуміємо, що провідна роль у забезпеченні фінансових ресурсів підприємства займає саме власний капітал: він надає вищий рівень автономності, ширші можливості користування коштами, фінансову стійкість. Позиковий капітал в свою чергу дозволяє підвищити рентабельність підприємства, рівні прибутковості, прискорює рух коштів, ефективність використання зазвичай вища, але веде за собою певні ризики, що залежать від низки факторів. Тож, для вибору оптимальної структури джерел підприємства необхідно користуватися помірним та комплексним підходом та виходити з тих даних, що є в підприємстві.

1.3 Напрями використання фінансових ресурсів підприємства

Важливим фактором успішного та стабільного функціонування підприємства є розумне використання вже залучених фінансових ресурсів. Існує декілька напрямків використання власних фінансових ресурсів підприємства:

- Виконання обов'язкових платежів (таких як сплата податків до різних рівнів бюджету, виплата процентів за користування кредитами та повної частини тіла кредиту, платежі з послуг страхування);
- Інвестування у розвиток власного підприємства, оновлюючи основні засоби, приладдя, використання нових технологій, розширення ринку збуту тощо;
- Інвестування у цінні папери інших підприємств з метою подальшого отримання прибутку та збільшення обсягів доходу підприємства;
- Забезпечення соціальних потреб, таких як благодійництво, спонсорство тощо.

Більш доцільним буде характеризувати використання фінансових ресурсів підприємства та його напрямки за видами активів та витрат [16]. Усі залучені та власні фінансові ресурси мають напрямки свого використання. Найбільш розповсюдженими з них є кошти, що йдуть на:

- Резервний капітал;
- Витрати на придбання ОЗ (основних засобів);
- Поточна кредиторська заборгованість з бюджетом;
- Поточна кредиторська заборгованість з страхування;
- Поточна кредиторська заборгованість з оплати праці;
- Біологічні активи;
- Товари, запаси тощо.

Для вимірювання ефективності управління фінансовими ресурсами господарства використовують аналітичні показники. Для дотримання стабільного стану підприємства необхідно дотримуватися балансу використання активів. У випадку недотримання балансу можливі випадки банкрутства, зупинки

виробничого процесу та інші загострення негативної фінансової ситуації всередині підприємства.

Оскільки фінансові ресурси є і активами і пасивами підприємства, то розглянемо випадок, як фінансові ресурси у вигляді пасивів можуть бути використані для придбання активів. Напрями використання фінансових ресурсів може характеризуватися за видами активів: необоротні та оборотні активи. Оборотними активами вважаються ті, термін обертання яких не перевищує одного року, тобто приймають участь у виробничому процесі не довше року. Прикладами оборотних активів є запаси, дебіторська заборгованість та короткострокові фінансові вкладення. В свою чергу необоротні активи – ті активи, що використовуються підприємством більше одного року та прикладами можуть слугувати основні засоби, незавершене будівництво, нематеріальні активи, довгострокові фінансові вкладення та інші активи.

Наступною класифікацією напрямів витрат фінансових ресурсів є класифікація за видами витрат. Фінансові ресурси можуть бути задіяні у багатьох сферах: виробництві, збуті, менеджменті тощо. При затратах на виробництво продукції/товарів/послуг фінансові ресурси можуть спрямовуватися на оплату праці, відрахування на соціальні заходи, матеріальні та інші витрати. При затратах на збут продукції фінансові ресурси відводяться на маркетинг, рекламу, транспортні витрати, страхування, зберігання та реалізацію продукції тощо. Статтями управлінських витрат є витрати на утримання загальногосподарського персоналу, витрати на різні види послуг (інформаційні, аудиторські, консалтингові тощо), адміністративно-управлінські витрати. До інших витрат можуть відноситися витрати по вибуттю основних засобів та інших активів, оплата за користування кредитними коштами, проценти до оплати, витрати, що стосуються надання в користування активів підприємства та інше [11].

Ще одним напрямком використанні фінансових ресурсів може буде надання їх у вигляду кредиту іншим суб'єктам з метою відтворення у формі довгострокових та короткострокових фінансових вкладень [17].

Розділ 2

Аналіз джерел формування фінансових ресурсів вітчизняного підприємства

2.1 Аналіз джерел формування фінансових ресурсів підприємства

Для наочності, глибшого розуміння та аналізу джерел фінансових ресурсів підприємств розглянемо та проаналізуємо українське підприємство – приватне акціонерне товариство «Миронівський хлібопродукт» (надалі скорочено «МХП»).

Приватне акціонерне товариство «МХП», засноване у 1998 році Юрієм Анатолійовичем Костюком, – найбільший експортер і виробник курятини в Україні. Компанія займається вирощуванням зерна, виробництвом кормів, білків із соняшнику та сої, розведенням, виробництвом інкубаційних яєць, інкубаційним виробництвом, вирощуванням курчат, переробкою м'яса та напівфабрикатів, а також дистрибуцією та біогазовими установками. «МХП» обслуговує як внутрішні, так і міжнародні ринки [18]. МХП займає 19 місце в рейтингу найбільших виробників курячого м'яса, та друге – у рейтингу найбільших європейських виробників курячого м'яса з кількістю 478 млн голів, забитих щорічно [19].

В Україні компанія має 6 основних брендів для різних сегментів споживачів: «Наша Ряба», «Бащинський», «Наша Ряба Апетитна», «KURATOR», «Легко», «Рябсhick». А в усьому світі компанія також володіє 6 брендами, які дозволяють глобалізувати українську продукцію в ЄС, Азії, Близькому Східному регіоні, Іраку, Грузії та інших країнах та регіонах. Вітчизняний брендинг і досі орієнтується на розвиток бренду «Наша Ряба» в упакованій та розпакованій продукції [18].

Компанія «МХП» – це приклад вертикально-інтегрованої бізнес-моделі. Бізнес-модель «МХП» охоплює всі етапи виробництва птиці. Таким чином, вертикальна інтеграція дозволяє «МХП» контролювати всі етапи виробництва м'яса птиці, якість усіх процесів та їх відповідність усім міжнародним стандартам. Така бізнес-модель зменшує залежність компанії від інших партнерів, таких як постачальники, дистриб'ютори та фермери. Також це зменшує залежність від цін

на товар, що дозволяє уникнути різних непотрібних додаткових витрат і ризиків. Крім того, оскільки компанія дотримується політики безвідходного виробництва, ці відходи використовуються як у власних виробничих процесах, так і для продажу третім сторонам для виготовлення кормів для кішок, собак, риб і креветок, що приносить додатковий прибуток і прибуток [20].

Проведемо фінансовий аналіз підприємства «МХП», спираючись на форми №1 (Баланс) та №2 (Звіт про фінансові результати) фінансових звітів за 2016-2020 роки.

Як було зазначено у попередньому розділі даної роботи, усі підприємства без винятку мають свої фінансові ресурси, що складаються із власних та залучених коштів. До власних джерел за класифікацією Спасів (як джерела відтворення основного капіталу) віднесемо додатковий, резервний, статутний капітали, нерозподілений прибуток [15, с. 55], а також прибуток та дохід (Рисунок 2.1).

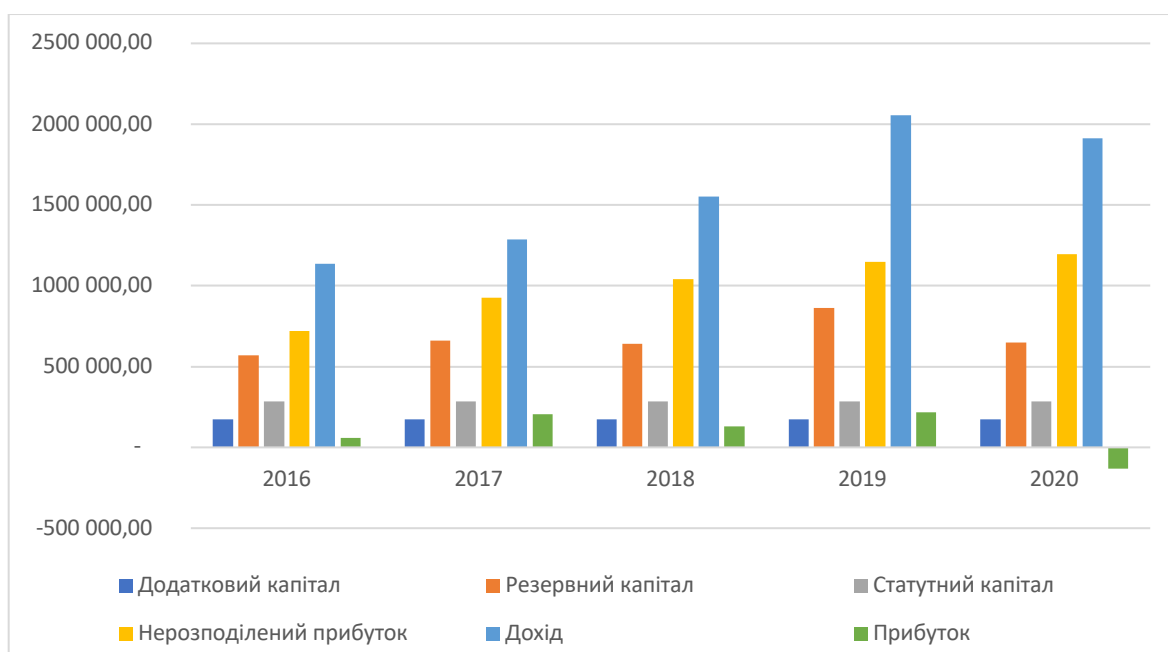

Рисунок 2.1 – Власні фінансові ресурси ПАТ «МХП» за період 2016-2020 рр..

Джерело: розраховано автором на основі фінансової звітності підприємства [20]

За останні 5 років власні ресурси підприємства зростали кожного року та виросли у сумі у 1,4 рази, що свідчить про позитивну динаміку, сталий розвиток підприємства. Даний аналіз говорить, що підприємство протягом останніх років

успішно функціонує, накопичує активи, збільшує обсяги своєї діяльності. Оскільки зростають власні фінансові ресурси підприємства – зростає й економічний потенціал, виробничі можливості самого підприємства.

Найбільшу частку власних фінансових ресурсів займає дохід підприємства. Більш того, ця частка невпинно зростає з кожним роком, від 39% наведених власних фінансових ресурсів у 2016 році до 47% у 2020 році. За обстежуваний період дохід підприємства зріс у 1,7 разів, з 1,135 млрд доларів у 2016 році до 1,9 млрд доларів у 2020 році (2019 р. – 2,055 млрд доларів). Стале зростання доходів ПАТ «МХП» свідчить про масштабування виробництва, збільшення ринків збуту, розвиток економічної, фінансової та інвестиційної діяльності, закріплення та посилення власних позицій на ринку. Зростання доходів в даному випадку пояснюється не інфляцією, а збільшення обсягів виробництва, збільшення ринків збуту, розширення асортименту продукції та збільшення виробничої потужності (у 2019 році МХП завершив купівлю словенської компанії Perutnina Ptuj – надійної міжнародної харчової компанії та найважливішого і найбільшого виробника м'яса птиці та курятини в Південно-Східній Європі). Загальна виручка знизилася в 2020 році в порівнянні з 2019 роком через зниження доходів від операційного сегменту вирощування курячого м'яса та цільного зерна через несприятливу погоду на вітчизняному ринку, у той час як відбулося збільшення доходів від європейського операційного сегменту. Відсоток виручки від європейського операційного сегменту за результатами 2020 року, викладеному у примітках до фінансової звітності, виявився більшим за вітчизняний. Витрати минулого року зросли через появу таких операційних витрат, як забезпечення позовів, пені та відшкодування; збільшення фонду оплати праці та пов'язаних з цим витрат.

Наступним елементом власних фінансових ресурсів є прибуток, що більш показовий, аніж дохід підприємства, адже це є показником перевищення доходів над витратами. Одразу слід прояснити збиток компанії за 2020 рік, його передумови. У 2020 році був збиток, пов'язаний із знеціненням національної валюти гривні, що сильно вплинуло не лише на агропромислові підприємства, а й на інші галузі, які ведуть свій бізнес в Україні. 2020 рік був важким з огляду на

глобальну пандемію, тож зростання доходів «МХП» у порівнянні з аналогічним періодом минулого року становило -7%, що у свою чергу призвело до чистих збитків у розмірі 133 млн доларів через чисті втрати від валютних курсів у розмірі 203 млн доларів, але сильна бізнес-модель, вертикальна інтеграція та розвинений ринок збуту у багатьох регіонах забезпечують стабільне генерування грошових потоків (221 млн доларів у 2020 році) та виплати готівкових дивідендів акціонерам, хоча виплати за 2020 та 2021 роки були зменшені з 80 мільйонів доларів на рік до 30 мільйонів доларів. Також слід зазначити, що незважаючи на збитки, підприємство продовжує свій розвиток, тоді як влітку 2021 року один з основних конкурентів компанії і другий за потужністю в українському птахівництві, Agromars Group, був визнаний банкрутом. Основна причина – зростання собівартості продукції.

«МХП» збільшив прибуток завдяки структурі потоків доходів розробників, включаючи кілька ринків. Загальні показники виручки, надійний баланс і управління грошовими потоками показують стійке фінансове становище компанії, що дозволяє їй подальше зростання навіть у важких умовах. Результати діяльності компанії демонструють високі фінансові показники в період 2016-2020 років з високою прибутковістю та рентабельністю власного капіталу для інвесторів. «МХП» високоліквідний, має достатньо готівки для виконання своїх короткострокових зобов'язань.

Окрім вище-зазначених елементів власних фінансових ресурсів, важливими залишаються статутний, додатковий та статутний капітали. Статутний капітал підприємства «Миронівський хлібопродукт» складає 175,291 млн доларів США та не змінювався протягом останніх п'яти років. Статутний капітал складається з коштів, внесеними засновниками під час започаткування підприємства та у випадку критичного становища може бути використаний на покриття збитків та ризиків. Резервний капітал «МХП» змінюється протягом обстежуваного періоду, але незначно. Оскільки резервний капітал є частиною власного акціонерного капіталу, включає в себе такі статті як додаткові суми, отримані внаслідок наново виданих акцій або переоцінки вартості акцій, він використовується як страховий капітал.

Його використовують з метою відшкодування можливих збитків і ризиків, саме тому у 2020 році резервний капітал зменшився на 25% у порівнянні з попереднім роком, на 213 млн доларів, з метою покриття збитків від курсових різниць. Додатковий капітал підприємства протягом обстежуваного періоду залишається майже незмінним та є додатковим внеском засновників та головних акціонерів підприємства.

Нерозподілений прибуток – частина чистого прибутку, що залишається після виплати дивідендів, поповнення резервного та статутного капіталу, збільшується протягом всього обстежуваного періоду та виріс у 1,7 разів за п'ять років.

Завдяки залученим коштам є можливість поповнювати фінансові резерви бізнесу. Проаналізуємо залучені кошти, що входять до фінансового капіталу підприємства «Миронівський хлібопродукт». До них входять довгострокові та короткострокові банківські кредити, випущені облігації, торгівельна кредиторська заборгованість (Рисунок 2.2).

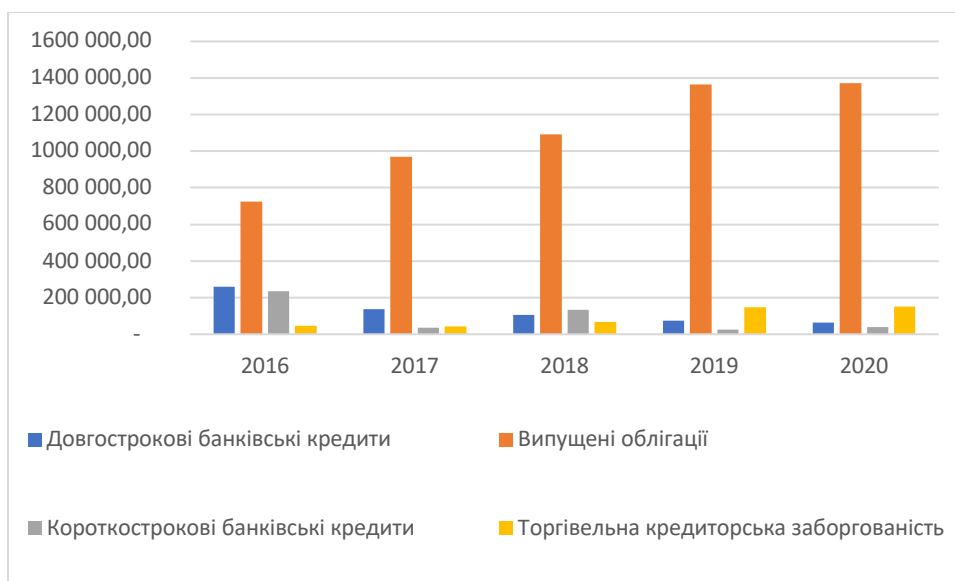

Рисунок 2.2 – Залучені фінансові ресурси ПАТ «МХП» за 2016-2020 роки

Джерело: розраховано автором на основі фінансової звітності підприємства [20]

Бачимо, що найбільшу частку залучених фінансових ресурсів займають саме випущені облігації. Оскільки «МХП» є акціонерним товариством, воно має змогу випускати облігації для залучення коштів та фінансування виробництва, витрати тощо. У 2019 році було випущено облігації під 6,25% на 350 млн доларів з

погашенням у 2029 році за номінальною вартістю. Ці облігації було випущено з метою погашення облігацій з доходністю 8,25%, які підлягали погашенню в квітні 2020 року, рефінансування боргу та на загальні корпоративні цілі. За обстежуваний період сума випущених облігацій зросла у 1,9 разів. Це свідчить про сталий розвиток компанії.

Аналізуючи залучені фінансові ресурси підприємства за 2016-2020 роки, помічаємо, що обсяги залучених короткострокових і довгострокових кредитів поступово зменшуються кожного року. Дана тенденція свідчить про розвиток автономності підприємства, зменшення його залежності від банківських установ та інших структур. Обсяги залучених довгострокових кредитів за п'ять останніх років зменшились у 4 рази (з 259,57 млн доларів у 2016 р. до 64 млн доларів у 2020 році). У свою чергу обсяг залучених короткострокових банківських кредитів зменшилась у 6 разів (з 236,81 млн доларів у 2016 році до 39,8 млн доларів у 2020 році). У 2020 році обсяги довгострокових кредитів переважають над короткостроковими у 1,62 разів (у 2016 р. – у 1,1 рази). Суттєва перевага довгострокових банківських кредитів у даному розрізі може свідчити про високий кредитний рейтинг «МХП», адже завдяки ньому підприємство має змогу залучити кошти на більший період під менший відсоток.

Зростаючу тенденцію мають обсяги торгівельної кредиторської заборгованості (за товари, роботи і послуги). За останні п'ять років вони збільшилися у 3,2 рази, з 46,5 млн у 2016 році до 149,77 млн у 2020 році.

Бачимо, що у середньостроковій ретроспективі підприємство збільшує рівень своєї автономності шляхом зменшення обсягів короткострокових та довгострокових банківських кредитів, водночас із збільшенням обсягів випущених облігацій та торгівельної кредиторської заборгованості.

Отже, провівши аналіз, бачимо що для підтримання функціонування власного підприємства, «Миронівський хлібопродукт» використовує власні фінансові ресурси, так як і залучені фінансові ресурси.

Необхідно проаналізувати фінансовий стан підприємства, його фінансову стійкість за допомогою основних показників. Для оцінки використаємо такі

показники як коефіцієнти фінансової незалежності, фінансової залежності, концентрації позичкового капіталу, фінансового ризику, фінансової стабільності, покриття відсотків, маневреності власного капіталу (Табл. 2.1).

У «Миронівський хлібопродукт» високий рівень власного капіталу, що добре, адже це свідчить про стабільність компанії та помірність ризику у залученні позичкового капіталу. Коефіцієнт фінансової незалежності говорить про концентрацію власного капіталу у пасиві. Його нормативне значення знаходиться у межах 0,4-0,6. Також даний показник вказує, у скільки разів рентабельність власного капіталу більша за рентабельність активів. Дані показники підприємства знаходяться майже в діапазоні необхідних нормативів. Водночас підприємство суперечливі показники коефіцієнту фінансової залежності протягом обстежуваного періоду, адже нормативом вважається значення менше, ніж два (тобто відношення 1/0,5). Відхилення показників «МХП» від нормативів вважатимемо адекватними, адже головною діяльністю компанії є агропромисловість, що включає у себе залежність від орендованої техніки, лізингу та інших промислових зобов'язань з метою підвищення ліквідності підприємства.

Коефіцієнт концентрації позичкового капіталу вказує те ж саме, що і коефіцієнт фінансової незалежності – помірний рівень залучення позичкового капіталу у пасиві. Коефіцієнти фінансового ризику та фінансової стабільності вказують на високий рівень фінансової незалежності, фінансової стійкості, які посилюються з кожним роком обстежуваного періоду.

Коефіцієнт покриття відсотків досить великий, що свідчить про те, що компанія має можливості оплачувати довгострокові зобов'язання, має високий ступінь захищеності кредиторів від несплати відсоткових платежів.

Коефіцієнт маневреності власного капіталу вказує також на досить стабільну ситуацію у компанії та свідчить про те, що підприємство має гарний ступінь мобільності власного капіталу.

Таблиця 2.1 Аналіз фінансової стійкості підприємства «МХП» за 2016-2020

рр.

Коефіцієнт	2016	2017	2018	2019	2020
k фінансової незалежності	0,33	0,43	0,41	0,43	0,38
k фінансової залежності	3,00	2,31	2,43	2,31	2,62
k концентрації позичкового капіталу	0,67	0,57	0,59	0,57	0,62
k фінансового ризику	2,00	1,31	1,43	1,31	1,62
k фінансової стабільності	0,50	0,76	0,70	0,76	0,62
k покриття відсотків	5,26	13,45	-2,56	-6,89	-25,64
k маневреності власного капіталу	0,64	0,66	0,65	0,50	0,64

Джерело: складено автором на основі фінансової звітності підприємства [20].

Визначимо також нормативні значення коефіцієнтів фінансової незалежності, фінансової залежності, фінансового ризику підприємства станом на 2020 рік. Для цього розрахуємо наступні показники:

Необоротні активи = 2 108 474 тис грн (становить 64,23% усіх активів)

Постійні оборотні активи = $208\,389 + (124\,474 + 119\,187) / 2 = 330\,219,5$ (10,06% активів). До постійних оборотних активів відносять мінімально необхідну суму запасів та середнє значення дебіторської заборгованості [22, с. 72-74].

Змінні оборотні активи = $3282822 - 2108474 = 1\,174\,348$ (становить 35,77% активів)

Тепер розрахуємо показники агресивного, помірнього та консервативного підходу станом на 2020 р, та побачимо, якого підходу дотримується обстежуване підприємство.

Агресивний підхід

$$K_{фн} = НА * 0,6 + ПОА * 0,5 + ЗОА * 0 = 0,44$$

$$K_{кпк} = НА * 0,4 + ПОА * 0,5 + ЗОА * 1 = 0,66$$

$$K_{фр} = K_{кпк} / K_{фн} = 1,53$$

Помірний підхід

$$K_{фн} = НА * 0,8 + ПОА * 0,75 + ЗОА * 0 = 0,59$$

$$K_{кпк} = НА * 0,2 + ПОА * 0,25 + ЗОА * 1 = 0,51$$

$$K_{фр} = K_{кпк} / K_{фн} = 0,87$$

Консервативний підхід

$$K_{фн} = НА * 0,9 + ПОА * 1 + ЗОА * 0,5 = 0,86$$

$$K_{кпк} = НА * 0,1 + ПОА * 0 + ЗОА * 0,5 = 0,24$$

$$K_{фр} = K_{кпк} / K_{фн} = 0,28$$

Найбільш наближені значення до розрахованих коефіцієнтів компанії (фінансової незалежності, фінансової залежності, фінансового ризику) має агресивний підхід. Отже, завдяки нашому аналізу доходимо до висновку, що підприємство застосовує агресивну політику фінансування активів.

2.2 Структура та динаміка фінансових ресурсів вітчизняного підприємства та порівняння з іноземними підприємствами

Приватне акціонерне підприємство «МХП» є одним з найбільших агрохолдингів не лише в Україні, а в Європі і усьому світі. Доцільно проаналізувати фінансові стани головних конкурентів МХП та порівняти між собою. Для такого аналізу обрано 3 підприємства. Hkscan – північноєвропейська харчова компанія, заснована в Данії, що продає та продає в роздрібну торгівлю свинину, яловичину та птицю, оброблене м'ясо та напівфабрикати. Atria Oyj — фінська компанія, що працює в харчовій промисловості, пропонує свіже та упаковане м'ясо, напівфабрикати та продукти з птиці. ПАТ «Черкізово» — російська компанія, що займається харчовою промисловістю. Компанія працює в таких сегментах, як зерноводство, птахівництво, свинина, індичка та переробка м'яса. Аналіз ґрунтуватиметься на розрахунках показників прибутковості, ліквідності та фінансових показників станом на 2020 рік, що обраховуються автором, спираючись на фінансові звітності компанії: Форма 1 (Звіт про фінансовий стан), Форма 2 (Звіт про фінансові результати), Форма 4 (Звіт про зміни в капіталі) [24, 25, 26].

Для аналізу прибутковості оцінимо такі показники як рентабельність власного капіталу, рентабельність активів, маржа валового прибутку, маржа валового прибутку, маржа чистого прибутку (Таблиця 2.2).

Показник рентабельність власного капіталу «МХП» від'ємний та підтверджує, що в 2020 відбувся збиток компанії, пов'язаний із знеціненням національної валюти гривні, що перекривався власними фінансовими ресурсами. У 2020 році в «МХП» було 0,105 доларів збитків на кожен долар акціонерного капіталу. В той час як середнє значення серед іноземних конкурентів становило 9%. У наступних фінансових роках очікується, що завдяки покращенню операційної ефективності та збільшення маржі чистого прибутку рентабельність власного капіталу «МХП» також неухильно зростатиме протягом наступних років.

Висока маржа валового прибутку свідчить про ефективність виробництва та маркетингу «МХП». Очікується, що маржа операційного прибутку буде постійно покращуватися завдяки кращому управлінському контролю та новим маркетинговим стратегіям, що означає вищу операційну прибутковість компанії.

Розглянемо всі три компоненти ліквідності, а саме: коефіцієнти поточної, швидкої та грошової ліквідності. Коефіцієнт поточної ліквідності вказує на частину поточних зобов'язань, що можуть бути погашені за рахунок найбільш ліквідних оборотних коштів (гроші та їх еквіваленти, фінансові інвестиції, дебіторська заборгованість) [21, с. 46]. Коефіцієнт швидкої ліквідності описує можливість погашення підприємством поточних зобов'язань поточними активами не включаючи запаси [22, с. 93]. Показник грошової ліквідності обчислює здатність компанії погасити свій короткостроковий борг готівкою або майже грошовими ресурсами, такими як цінні папери, які легко реалізуються [23].

Коефіцієнт грошової ліквідності «МХП» становить менше 1, що означає, що для погашення короткострокової заборгованості не вистачає готівки. Це може бути пов'язано з тим, що компанія завжди сподівається отримати хороший дохід, оскільки має високі показники прибутковості. Водночас коефіцієнти ліквідності «МХП» значно більші за коефіцієнти іноземних конкурентів. Це означає, що «МХП» має більше оборотних активів для задоволення поточних зобов'язань, ширші можливості погашення підприємством поточних зобов'язань поточними активами за відрахуванням запасів, вищу платоспроможність. Більш того, показники швидкої ліквідності скандинавських підприємств (Hkskan, Atria) нижчі

за нормативні європейські показники 0,8-0,9. Коефіцієнт грошової ліквідності підприємств-конкурентів нижчі нормативних показників 0,2-0,5, а даний показник має вплив під час оцінювання кредитоспроможності підприємства – його потенційну платоспроможність. Коефіцієнт фінансового ризику на одному рівні в досліджуваних підприємствах.

Таблиця 2.2 Порівняльна таблиця фінансового стану підприємств на 2020 рік

Показники фінансового стану	МХП	Нкскан	Atria	Черкізово	Середній показник конкурентів
Рентабельність власного капіталу	-10,49%	1,46%	5,62%	21,20%	9%
Рентабельність активів	-4,01%	0,49%	2,63%	9,11%	4%
Маржа валового прибутку	19,21%	31,78%	11,06%	27,22%	23%
Маржа операційного прибутку	10,52%	1,20%	2,70%	14,52%	6%
Маржа чистого прибутку	-6,88%	0,27%	1,64%	11,76%	5%
Коефіцієнт поточної ліквідності	3,13	0,88	0,83	1,14	0,95
Коефіцієнт швидкої ліквідності	2,49	0,52	0,47	0,72	0,57
Коефіцієнт грошової ліквідності	0,58	0,14	0,09	0,13	0,12
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	1,73	0,66	0,53	0,57	0,59
Коефіцієнт фінансового ризику	7,13	9,68	10,42	1,32	7,14

Джерело: складено автором на основі фінансової звітності підприємств [20, 24, 25, 26].

Для більшої наочності та справедливого порівняння даних підприємств, розглянемо ті ж самі показники фінансового стану, але за 2019 рік (Таблиця 2.3). Якщо ж в 2020 році МХП мало від'ємні показники рентабельності власного капіталу через збитки через валютні коливання, то в 2019 році на загальному фоні конкурентів «МХП» є лідером за даним показником. Вищий коефіцієнт маржі операційного прибутку в 2019 році в компанії «МХП» означає, що компанія ефективна у своїй діяльності та вміє перетворювати продажі в прибуток. Абсолютно всі показники та коефіцієнти «МХП» або вищі за показники конкурентів, або знаходяться на однаковому рівні. Таблиця 2.3 знов зображує деякі проблеми з ліквідністю серед усіх досліджуваних конкурентів та відображає «Миронівський хлібопродукт» лідером серед даних агропромислових компаній.

Коефіцієнт фінансового ризику має ще додаткову назву – коефіцієнт фінансового ризику, що показує кількість позикових коштів, залученим підприємством на 1 гривню вкладених в активи власних коштів [22, с. 68]. Бачимо, що даний коефіцієнт великий в усіх компаніях, адже це сприяє рентабельності власного капіталу, якщо витрати менші за величину прибутку, отриманого за використання позикових коштів.

Таблиця 2.3 Порівняльна таблиця фінансового стану підприємств на 2019 рік

Показники фінансового стану	МХП	Нkskan	Atria	Черкізово	Середній показник конкурентів
Рентабельність власного капіталу	13,50%	-11,53%	3,91%	11,01%	1%
Рентабельність активів	5,99%	-4,01%	1,83%	4,60%	1%
Маржа валового прибутку	21,27%	30,69%	11,21%	21,97%	21%
Маржа операційного прибутку	10,48%	-1,33%	2,14%	8,48%	3%
Маржа чистого прибутку	10,75%	-2,15%	1,17%	5,54%	2%
Коефіцієнт поточної ліквідності	3,03	1,00	0,83	1,10	0,98
Коефіцієнт швидкої ліквідності	2,49	0,59	0,42	0,75	0,59
Коефіцієнт грошової ліквідності	0,87	0,13	0,02	0,09	0,08
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	1,77	0,65	0,53	0,58	0,59
Коефіцієнт фінансового ризику	7,36	9,14	10,29	1,38	6,93

Джерело: складено автором на основі фінансової звітності підприємств [20, 24, 25, 26].

Дані показники фінансового стану усіх досліджуваних компаній утворювались завдяки фінансовим ресурсам підприємств, ефективності управління ними. Тож розглянемо власні та залучені фінансові ресурси досліджуваних підприємств, їх динаміку за 2019-2020 роки з метою подальшого аналізу та порівняння між собою (Таблиця 2.4).

З таблиці 2.4 (Додаток А), що відображає порівняльний аналіз динаміки та структури власних фінансових ресурсів підприємств «МХП», «Atria», «Нkskan», «Черкізово» за 2020 р., що в усіх обстежуваних підприємствах найбільшу частку власних фінансових ресурсів займає власне дохід: у «МХП» 53% і 56% власних фінансових ресурсів у 2019 та 2020 роках відповідно; в «Atria» – 86% у 2019 році і

85% у 2020 році; у «Hkskan» – 89% і 87% у 2019 р. і 2020 р. відповідно; у «Черкізово» частка доходів у власних фінансових ресурсах становлять 63% і 60% у 2019 р. і 2020р відповідно. В «Миронівський хлібопродукт» частка доходу у власних фінансових ресурсах за останній рік зросла, в той час як в усіх інших іноземних його конкурентів частка доходу за останній рік знизилася. Водночас, ситуація із відхиленням доходу протилежна: в «МХП» відхилення від'ємне -7%, коли в його іноземних конкурентів дохід зріс від 2,1% до 7,2%.

Наступною частиною за її величиною в складі власних фінансових ресурсів в усіх досліджуваних підприємствах є нерозподілений прибуток: у «МХП» 30% і 35% власних фінансових ресурсів у 2019 та 2020 роках відповідно; в «Atria» – 11% у 2019 та 2020 році; у «Hkskan» – -3% у 2019 р. і 2020 р.; у «Черкізово» частка доходів у власних фінансових ресурсах становлять 31% і 32% у 2019 р. і 2020 р. відповідно. Частка нерозподіленого прибутку у власних фінансових ресурсів у всіх досліджуваних підприємств за останній рік зросла, в середньому на 7,1% (серед 4-х підприємств).

Найбільшою часткою статутного капіталу у власних фінансових ресурсах підприємства володіє «Hkskan» – в середньому 16,5% за останні два роки, хоча варто підкреслити, що у власних фінансових ресурсах даного підприємства відсутній додатковий капітал (що зменшує загальну суму власних фінансових ресурсів та збільшує частку статутного капіталу в ньому). Цікавим є те, що ПАТ «Черкізово» не має взагалі статутного капіталу [26]. Частка статутного капіталу «МХП» становило 7% та 8% власних фінансових ресурсах у 2019 та 2020 роках відповідно, але розмір статутного капіталу в абсолютному значенні взагалі не змінювалось, як і в компанії «Atria». В підприємстві «Atria» частка статутного капіталу становила 3% протягом 2019-2020 років.

Додатковий капітал в структурі власних фінансових ресурсах підприємства мають лише «МХП» та «Черкізово». В «МХП» даний показник сталий протягом 2019-2020 років, а в його іноземного конкурента додатковий капітал зменшився на 60,4% або на 244,37 тис доларів.

Частка прибутку у власних фінансових ресурсів в 2019 році була найвища у «Миронівський хлібопродукт» з показником 6%, у «Atria» – 1%, «Hkskan» – -2%, «Черкізово» – 3%. Водночас у 2020 році «МХП» виявився аутсайдером, оскільки мав збиток через курсові різниці. Такими чином відхилення прибутку за 2019-2020 роках в «МХП» становив -161,8%, в «Atria» приріст прибутку становив 45,4%, в «Hkskan» та «Черкізово» 112,8% та 127,7% відповідно. Загальна сума власних фінансових ресурсів протягом 2019-2020 зменшилася на 11,5% в «МХП», в «Atria» та «Hkskan» приріст власних фінансових ресурсів склав 4,2%, в «Черкізово» – 12,8%.

Тепер розглянемо запозичені фінансові ресурси підприємств, їх структуру та динаміку протягом 2019-2020 років (Додаток Б, Таблиця 2.5).

Найбільшу частку залучених фінансових ресурсів в підприємстві «МХП» складають випущені облігації, їхня частка протягом 2019-2020 стабільна та станом на 2019 рік складає 84,62% залучених фінансових ресурсів, за 2020 рік приріст склав 0,39% або 5,33 млн доларів. В той час як частка випущених облігацій у залучених фінансових ресурсів в підприємстві «Atria» складає лише 1,68% на 2019 рік, а за 2020 рік відбувся приріст на 3,87% в еквіваленті 316,8 тис доларів; в компанії «Hkskan» частка випущених облігацій в 2019 році складала 18,75% від залучених фінансових ресурсів, а в 2020 році – 18% (приріст 827 тис доларів). Водночас ПАТ «Черкізово» випускала облігації лише у 2019 році та їх частка складала 56,89% залучених фінансових ресурсів.

Серед іноземних конкурентів «МХП» прослідковується переважаюча частка довгострокових банківських кредитів у складі залучених фінансових ресурсів. Найбільша частка у «Hkskan», в 2019 році складало 39,88%, а в 2020 р. був від'ємний приріст, що призвело до 36,12% довгострокових банківських кредитів у складі залучених фінансових ресурсів підприємства. Таке зниження може бути обумовлено виплатою кредитів, та їх закриття. ПАТ «Черкізово» також володіє великою часткою довгострокових банківських кредитів, що складало 24,57% та 48,79% залучених фінансових ресурсів у 2019 та 2020 роках відповідно, але також відхилення за рік склало -95,4 тис доларів, або -3,07%. Підприємство «Atria» у

складі своїх залучених фінансових ресурсів мала 34,21% та 32,66% довгострокових банківських кредитів у 2019 та 2020 роках відповідно. За ці роки обсяг довгострокових кредитів зменшився на 1,44% або на 2399,5 тис доларів. У свою чергу підприємство «МХП» порівняно з іноземними конкурентами володіє найменшою часткою довгострокових банківських кредитів у складі залучених фінансових ресурсів: 4,7% та 3,98% у 2019 та 2020 роках відповідно. За останній рік обсяг довгострокових кредитів зменшився на 14,86% або на 11,2 млн доларів. Отже, прослідковується загальна тенденція до невеликого зменшення частки довгострокових банківських кредитів у складі залучених фінансових ресурсів в усіх досліджуваних підприємств незалежно від форм власності та розташування підприємств, таке явище може бути пояснено за рахунок виплати довгострокових банківських кредитів.

Аналізуючи частку короткострокових банківських кредитів у складі залучених фінансових ресурсів, знову бачимо, що найменша частка в «МХП» – 1,55% та 2,45% у 2019 та 2020 роках відповідно. За останній рік приріст обсягу короткострокових банківських кредитів зріс на 1,65% або на 2434 тис доларів, що призвело до збільшення суми залучених фінансових ресурсів на 0,92%. Короткострокові банківські кредити в підприємстві «Atria» складають станом на 2019 та 2020 роки 13,08% та 10,62% відповідно. За останній рік їхня частка зменшилась на 16,2%. «Hkskan» володіє 59,8 та 114,9 млрд доларів у вигляді короткострокових банківських кредитів станом на 2019 р. та 2020 р. відповідно. Приріст за останній рік склав 92,09%, що призвело до збільшення обсягу залучених фінансових ресурсів компанії на 7,07%. Частка короткострокових банківських кредитів у складі залучених фінансових ресурсів ПАТ «Черкізово» склало 11,96% та 32,32% станом на початок та кінець 2020 року. Їхній обсяг загалом збільшився на 31,85% або на 481,9 тис доларів.

Частка торгівельної кредиторської заборгованості у скандинавських компаніях «Atria», «Hkskan» набагато більші у порівнянні з «МХП» та «Черкізово». «Atria» у своєму складі має 51,04% та 55,03% торгівельної кредиторської заборгованості станом на початок та кінець 2020 року відповідно. Приріст за

останній рік склав 11,29% або 28052 тис доларів, що призвело до зростання обсягу залучених фінансових ресурсів на 5,76%. В свою чергу «Hkskan» має 33,7% та 31,8% торгівельної кредиторської заборгованості у складі залучених фінансових ресурсів станом на 2019 та 2020 роки відповідно. Відбулося зменшення даного обсягу на 1,17% або на 3073,3 тис доларів. Торгівельна кредиторська заборгованість в «Миронівський хлібопродукт» складала 9,13% та 9,22% від залучених фінансових ресурсів на початок та кінець 2020 року відповідно. Приріст торгівельної заборгованості склав 1,65% або 2434 тис доларів. ПАТ «Черкізово» має порівняно з іншими компаніями найменшу частку торгівельної кредиторської заборгованості – 6,58% та 18,89% станом на 2019 та 2020 роки відповідно. Але спостерігається стрімке зростання за останній рік, на 40,16% або 334 тис доларів, що призвело до зростання обсягу залучених фінансових ресурсів на 2,64%.

Проаналізувавши динаміку та структуру підприємств «МХП», «Atria», «Hkskan», «Черкізово», підводимо підсумок, що у всіх підприємств абсолютна різна структура запозичених фінансових ресурсів, різні частки та відповідно стратегії розвитку.

2.3 Сучасні тенденції підприємств у розрізі джерел формування, оцінка ефективності використання фінансових ресурсів підприємством

Оглянемо сучасні тенденції формування ресурсів підприємств, спираючись на викладений аналіз структури та динаміки власних та залучених фінансових ресурсів підприємств у попередньому пункті даного розділу цієї роботи.

Динаміка та структура власних фінансових ресурсів, продемонстрована в Таблиці 2.4, вказує на те, що існує загальна тенденція серед обстежуваних підприємств – найбільшу частку займає дохід, найменші додатковий та статутний капітали та прибуток. Отже, прослідковується загальна тенденція щодо формування, елементів та їхньої частини у складі власних фінансових ресурсів, але можуть відрізнятись в залежності від країни реєстрації бізнесу, її законодавства, стратегій розвитку та ведення бізнесу, а також диференціації ринків збитку тощо.

З оглянутої Таблиці 2.5 бачимо, що загальної тенденції щодо формування залучених фінансових ресурсів загальна тенденція відсутня через відмінність ринків функціонування, стратегій розвитку та роботи, диференційованого ринку збуту. Водночас з цим, в компанії є загальна тенденція щодо зменшення в різній мірі частки довгострокових банківських кредитів. Тобто якщо склад та відсоткові відношення елементів залучених фінансових ресурсів відрізняються, то загальна тенденція до зменшення чи збільшення частки цих елементів зберігається.

Оскільки усі підприємства мають фінансові ресурси, диференціюють їх за власними та залученими, у ході діяльності їх використовують, необхідно провести аналіз ефективності використання підприємством сформованих фінансових ресурсів. Дану оцінку проведемо завдяки використанню показників стійкості, платоспроможності та ділової активності, для яких необхідний розгляд коефіцієнтів ліквідності, оборотності та структури капіталу.

Коефіцієнт структури капіталу або коефіцієнт фінансового левериджу зображає структуру капіталу, а також ризик структури капіталу [27, с. 284]. Фінансовий важіль (леверидж) показує величину впливу запозичених капіталу на рівень прибутковості і рентабельності власного капіталу. Зазвичай ефект фінансового левериджу асоціюється із збільшенням рівня прибутковості за рахунок залучення позикового капіталу [28, с. 152]. Чим більший фінансовий важіль, тим більший рівень ризику, що виникає внаслідок великої частки запозиченого капіталу в структурі підприємства. Коефіцієнт фінансового левериджу розраховується відношенням довгострокових залучених коштів до власного капіталу підприємства [27, с. 285].

Розраховані коефіцієнти фінансового левериджу підприємства «Миронівський хлібопродукт» протягом 2016-2020 років подані в Таблиці 2.6. З таблиці бачимо, що протягом обстежуваних останніх п'яти років компанія має тенденцію до зменшення відношення довгострокових залучених коштів до власного капіталу підприємства, тим самим зменшуючи рівень ризику. Даний показник характеризує набуття більшої автономності підприємством.

Таблиця 2.6 Коефіцієнт фінансового левериджу підприємства «МХП» 2016-2020 рр.

Рік	2016	2017	2018	2019	2020
Коефіцієнт фінансового левериджу	1,45	1,16	1,14	1,07	1,32

Джерело: складено автором на основі фінансової звітності підприємства [20].

Наступним показником ефективності використання фінансових ресурсів є коефіцієнт ліквідності, що відображає здатність підприємства перетворити свої активи у грошових еквівалент з метою погашення короткострокових зобов'язань.

Першим показником ліквідності є коефіцієнт поточної ліквідності (Табл. 2.7), що вимірює здатність компанії сплачувати короткострокові зобов'язання або зобов'язання, які підлягають погашенню протягом одного року; розраховується відношенням поточних активів до поточних зобов'язань. Загальне правило полягає в тому, що воно має бути принаймні 2:1 [23]. Даний коефіцієнт «МХП» протягом 2017-2018 років говорить про те, що у компанії є гроші готівкою або безпечні інвестиції, які можна було б краще використати в бізнесі, в інших випадках просто пояснює, що компанія в змозі оплачувати поточні рахунки та покривати поточні зобов'язання.

Коефіцієнт швидкої ліквідності (Табл. 2.7) вимірює здатність компанії виконувати свої короткострокові зобов'язання за допомогою найбільш ліквідних активів, розраховується відношенням поточних активів без урахування запасів до поточних зобов'язань. В ідеалі це співвідношення має бути 1:1. Оскільки розрахунки вказують на показники вищі, можемо зробити висновок, що компанія може тримати занадто багато готівки або мати погану програму збору дебіторської заборгованості.

Коефіцієнт грошової ліквідності (Табл. 2.7) обчислює здатність компанії погасити свій короткостроковий борг готівкою або ресурсами, що наближаються до готівки. Коефіцієнт грошових коштів «Миронівський хлібопродукт» менше 1, це означає, що для погашення короткострокової заборгованості не вистачає готівки. Робимо висновок, що підприємство має хронічну потребу у фінансуванні

оборотних коштів, заповненому за рахунок готівки або за рахунок короткострокових банківських позик [23].

Таблиця 2.7 Коефіцієнти ліквідності підприємства «МХП» 2016-2020 рр.

Рік	2016	2017	2018	2019	2020
Коефіцієнт поточної ліквідності	2,16	5,26	3,25	3,03	3,13
Коефіцієнт швидкої ліквідності	1,66	3,78	2,39	2,49	2,49
Коефіцієнт грошової ліквідності	0,41	0,82	0,66	0,87	0,58

Джерело: складено автором на основі фінансової звітності підприємства [20].

Якщо аналізувати динаміку даних коефіцієнтів, то бачимо, що коефіцієнт грошової ліквідності щороку укріплюється, поповнюється запас готівки. Коефіцієнт швидкої ліквідності коливається протягом 2016-2020 років, та говорить про те, що підприємство має проблеми із збиранням дебіторської заборгованості, оскільки коефіцієнт грошової ліквідності замалий. Показник поточної ліквідності також варіюється, але його значення кардинально не змінюється.

Також для оцінки ефективності використання фінансових ресурсів використовуються показники оборотності, такі як: коефіцієнт оборотності активів; коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості; коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості; коефіцієнт оборотності запасів; коефіцієнт оборотності основних засобів; коефіцієнт оборотності власного капіталу. Дані коефіцієнти розраховуються в кількості разів, позитивної тенденцією є їхнє зростання, а тривалість їхнього обороту виражається у днях (Таблиця 2.8) [22, с. 46]. Загалом дані показники розраховуються відношенням чистого прибутку до середньої величини показника (виключенням стає лише оборотність запасів, адже для обчислення використовується відношення собівартості реалізованої продукції, адже ці показники зіставляються). Тривалість обороту розраховується відношенням кількості днів у році (узагальнено береться 360) до оборотності балансового показника.

Таблиця 2.8 Коефіцієнти оборотності підприємства «МХП» 2017-2020 рр.

Коефіцієнти оборотності	2017	2018	2019	2020
Оборотність усіх активів, оборотів	0,09	0,05	0,07	-0,04
Фондовіддача (оборотність постійних активів, оборотів)	0,84	0,44	0,71	-0,40
Оборотність робочого капіталу, оборотів	0,31	0,18	0,27	-0,17
Оборотність оборотних активів, оборотів	0,25	0,14	0,19	-0,11
Тривалість одного обороту оборотних засобів, днів	1429,48	2583,20	1854,76	-3187,19
Оборотність запасів, оборотів	4,41	4,65	6,72	6,88
Тривалість одного обороту запасів, днів	81,58	77,39	53,59	52,35
Оборотність основних засобів, оборотів	0,16	0,09	0,12	-0,07
Тривалість одного обороту основних засобів, днів	2257,53	4049,01	2971,47	-5051,79
Оборотність дебіторської заборгованості, оборотів	3,61	1,95	2,22	-1,09
Тривалість одного обороту дебіторської заборгованості, днів	99,67	184,93	162,02	-329,63
Оборотність кредиторської заборгованості, оборотів	4,56	2,34	2,01	-0,90
Тривалість одного обороту кредиторської заборгованості, днів	78,98	153,96	178,70	-401,92

Джерело: складено автором на основі фінансової звітності підприємства [20].

Якщо аналізувати динаміку даних показників, то загальне зростання показників не простежується, окрім такого показника як оборотність запасів. Від’ємні показники у 2020 році зумовлені збитком через курсові різниці. Такі показники тривалості одного обороту основних засобів зумовлені тим, що це необоротні активи, вони і повинні використовуватись протягом такого проміжку часу. Також показник тривалості одного обороту запасів також не є надто високим, адже до запасів підприємство відносить компоненти для виробництва комбікормів, запасні частини, комбікорм, соняшникова олія, пакувальні матеріали, інші запаси – все має довгий термін зберігання, експлуатації та використовується для виробництва. Підприємству рекомендується зменшувати кількість запасів, щоб знизити показник оборотності, звільнити кошти. Таким чином налагодиться грошова ліквідність підприємства і не буде тривалого застою запасів на виробництві. Оборотність кредиторської заборгованості та тривалість одного обороту кредиторської заборгованості вказує на те, що підприємство швидко віддає борги. Оборотність дебіторської заборгованості вказує також на гарні показники, це зменшує ймовірність неповернення кредитів підприємству.

Розділ 3

Напрямки покращення фінансового стану підприємства шляхом формування фінансових ресурсів та їх ефективного використання

3.1 Напрями покращення фінансової політики підприємства щодо формування фінансових ресурсів

Питання підвищення ефективності використання фінансовими ресурсами постає перед усіма підприємствами. Від ефективності використання залежить добробут, стабільність і стійкість фінансового стану підприємства. Фінансові ресурси, їхня структура та обсяг мають великий вплив на функціонування підприємства, адже саме від фінансових ресурсів та їх використання залежить безперервність функціонування підприємства, виготовлення товарів/продуктів/послуг та отримання доходів та прибутків. Фінансове забезпечення виробничої діяльності підприємства забезпечується завдяки фінансовому плануванню, за яким визначають обсяги та структуру фінансових ресурсів, обсяги збуту продукції та економічний стан компанії [29, с. 277].

Для покращення фінансового стану підприємства необхідно покращувати структуру фінансових ресурсів: збільшувати обсяги власних фінансових ресурсів та одночасно з цим впроваджувати розширення можливостей використання залучених фінансових ресурсів. Для цього необхідно визначати раціональну структуру власних і залучених фінансових ресурсів, проводити аналіз доцільності та ефективності використання наявних фінансових ресурсів з метою покращення рівня показників фінансового стану підприємства, його стабільності та ділової активності, зростання ринкової вартості.

Практично кожне підприємство стикається із проблемами формування фінансових ресурсів та ефективного користування, що призводить до зменшення

їхньої прибутковості, внаслідок чого звужуються перспективні джерела залучення фінансових ресурсів, а також обслуговування та погашення їх. В цьому і полягає важливість якісного формування структури фінансових ресурсів та їх ефективного використання [30, с. 782].

Фінансові менеджери підприємства мають обирати та планувати виважену політику та стратегію формування фінансових ресурсів, їх обсягів та використання, щоб не виникало проблем із нестачею фінансування. Виважена стратегія формування фінансових ресурсів збільшують фінансову стійкість та платоспроможність підприємства [31, с. 42].

За наявності оптимальної структури та обсягу власних та залучених фінансових ресурсів, необхідно їх підтримувати на належному рівні, вміти ефективно ними розпоряджатися. Для цього на підприємстві мають керувати досвідчені менеджери, що добре знають структуру підприємства, конкурентів компанії, зовнішні та внутрішні фактори, що впливають на розвиток компанії. Проблеми із кваліфікаціями менеджерів та управляючого персоналу вирішують за допомогою тренінгів, курсів з підвищення кваліфікації, проведення бізнес-тренінгів, введення системи контролю та впровадженні ефективної інформаційної системи [32, с. 16]. Більш того необхідно знати слабкі, сильні сторони підприємства, можливі загрози та перспективи розвитку. Для визначення таких факторів, можна користуватися SWOT-аналізом. Також на підприємстві окрім ефективного менеджменту слід залучати нові технології, що роблять процес виробництва простішим, ефективнішим та збільшують обсяги вироблених товарів/продуктів/послуг. Потрібно вчасно позбуватися застарілих технологій, виробничих потужностей, оновлюючи їх, що призведе до зростання конкурентоспроможності.

Вплив на формування фінансових ресурсів в сучасних умовах також має податкова система. Для зменшення цього впливу необхідно працювати над напрямом розроблення ставок оподаткування, але через недосконалість української податкової системи неможливо визначити точний рівень впливу даного фактору на формування фінансових ресурсів підприємства [33, с. 110].

Для покращення процесу утворення фінансових ресурсів перспективно залучати можливості ринку цінних паперів. Завдяки цьому інструменту підприємство матиме змогу не лише залучати нові фінансові ресурси, а й компенсувати інфляційний тиск зі сторони держави. Інвестуючи, можна покращувати показники ліквідності підприємства та забезпечувати новими фінансовими ресурсами.

Ефективність застосованих нових стратегій та політик формування та використання фінансових ресурсів оцінюють за допомогою показників фінансового стану підприємства, його стабільності функціонування та прибутковості.

Основними задачами підприємства, перед яким стоїть ціль покращення його фінансового стану та оптимізації фінансових ресурсів є:

- збільшувати обсяги реалізованих продуктів/товарів/послуг;
- мінімізувати змінні витрати завдяки масштабів виробництва;
- модернізувати виробництво;
- скорочувати витрати, що виникають після реалізації продуктів/товарів/послуг;
- використовувати інноваційні форми організації праці;
- скоригувати стратегію та тактику діяльності підприємства [34, с.259].

Проаналізувавши у попередньому розділі фінансовий стан українського підприємства «Миронівський хлібопродукт», обсяг і структуру його фінансових ресурсів, можемо запропонувати напрями покращення фінансової політики підприємства щодо формування фінансових ресурсів.

Після дослідження фінансового стану дізналися, що в «МХП» існують певні проблеми з ліквідністю, оборотністю активів, запасів та дебіторської заборгованості, коефіцієнтами фінансової залежності, фінансового ризику та покриття відсотків, можемо запропонувати наступні заходи та шляхи підвищення використання фінансових ресурсів:

- виявлення пріоритетних напрямів використання фінансових ресурсів у сучасних умовах;
- зменшення обсягів запасів та торгівельної дебіторської заборгованості;

- завдяки реалізації попереднього пункту, з'явиться більше можливостей покращення ліквідності шляхом акумулювання більшої кількості готівки, що необхідно підприємству;
- модернізація основних засобів;
- акумулювання більших обсягів власних фінансових ресурсів;
- помірне збільшення зовнішніх фінансових ресурсів за рахунок торговельної кредиторської заборгованості.

Для прогнозування майбутніх показників було змодельовано можливі фінансові результати та балансу, а саме форми 2 (Звіт про фінансові результати) та форма 1 (Звіт про фінансовий стан) за 2021-2023 фінансові роки. Змодельовані фінансові звіти представлені у Додатку В, Таблиця 3.1 і Додатку Г, Таблиця 3.2 відповідно. У даних таблиці використані історичні дані компанії за 2016-2020 роки [20], та прогнозовані значення, виведені після застосування заходів та шляхів підвищення використання фінансових ресурсів, зазначених вище.

3.2 Прогноз показників фінансового стану підприємства за впровадження нової стратегії фінансової політики

Ефективність використання фінансових ресурсів можна оцінити за допомогою показників ліквідності, рентабельності, оборотності активів тощо. Спираючись на історичні дані компанії «МХП» за 2016-2020 роки, теоретично впроваджені зміни до фінансових ресурсів підприємства, спробували спрогнозувати звіт про фінансові результати (Додаток В, Таблиця 3.1) та звіт про фінансовий стан підприємства (Додаток Г, Таблиця 3.2) на 2021-2023 роки. Постає питання доцільності, ефективності та влучності запроваджених та запропонованих змін. Оцінити це можемо за допомогою проведення аналізу фінансового стану та порівнюючи з історичними даними.

Оскільки в попередньому аналізі було визначено, що підприємство має хронічну потребу у фінансуванні оборотних коштів, заповненому за рахунок

готівки або використання короткострокових банківських позик, запропоновано було збільшити короткострокові позики та готівку, зменшуючи обсяги запасів та дебіторської заборгованості. Спираючись на Таблицю 3.3, що містить в собі коефіцієнти ліквідності підприємства «МХП» із прогнозованими значеннями за 2016-2023 рр., проаналізуємо доцільність та ефективність таких запропонованих змін. Історично склалося, що середній коефіцієнт поточної ліквідності за 2016-2020 роки становив 3,36. Після запровадження змін, прогнозоване значення поступове зменшується з 3,28 у 2021 році до 3,01 у 2023.

Також вдалося вдосконалити коефіцієнт грошової ліквідності (Табл. 3.3). Середнє його значення складало 0,67 у 2016-2020 роках, прогнозовані значення зростають з 0,85 у 2021 році до 0,93 у 2023 році, отже перспектива підвищення здатності компанії погасити свій короткостроковий борг готівкою або майже грошовими ресурсами, такими як цінні папери, які легко реалізуються, реальна.

Водночас коефіцієнт швидкої ліквідності трохи погіршується у прогнозованих роках через зменшення рівня запасів. Не вважаємо це загостренням фінансового стану.

Таблиця 3.3 Коефіцієнти ліквідності підприємства МХП за 2016-2023 рр.. із прогнозованими значеннями

Рік	2016	2017	2018	2019	2020	2021(П)	2022(П)	2023(П)
Коефіцієнт поточної ліквідності	2,16	5,26	3,25	3,03	3,13	3,28	3,06	3,01
Коефіцієнт швидкої ліквідності	1,37	1,59	1,52	1,66	1,50	1,60	1,62	1,67
Коефіцієнт грошової ліквідності	0,41	0,82	0,66	0,87	0,58	0,85	0,90	0,93

Джерело: складено автором на основі фінансової звітності підприємства [20].

На рисунку 3.1 бачимо динаміку зміни коефіцієнтів ліквідності підприємства МХП протягом 2016-2020 років та прогнозоване зростання для коефіцієнтів швидкої та грошової ліквідності, стабільне значення коефіцієнту поточної ліквідності за впровадження нової стратегії фінансової політики.

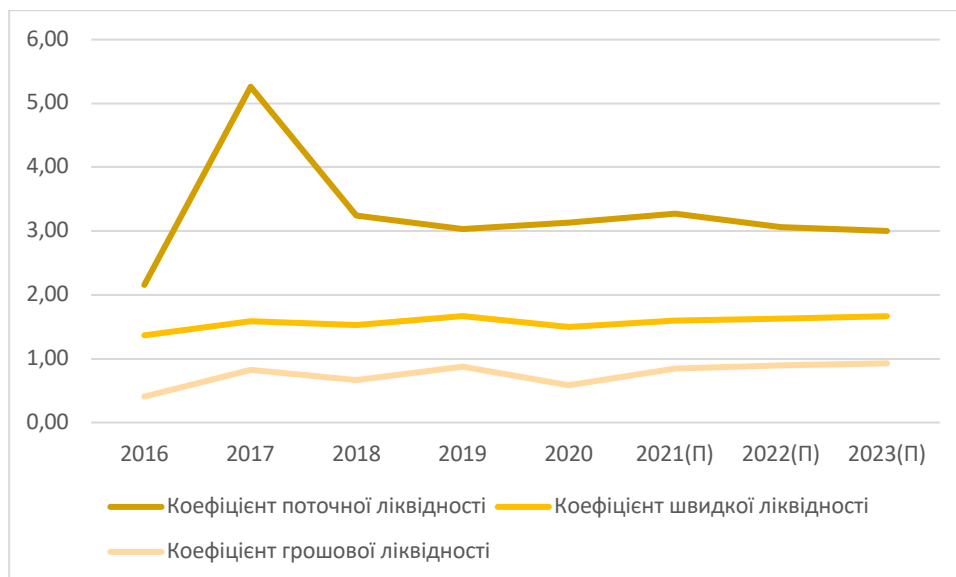

Рисунок 3.1 – Коефіцієнти ліквідності підприємства МХП із прогнозованими значеннями за 2016-2023 рр

Джерело: складено автором на основі фінансової звітності підприємства [20].

Наступний показник, що має влучно демонструє фінансовий стан підприємства – фінансовий леверидж (Табл. 3.4). За прогнозом, фінансовий леверидж поступово зростатиме з показнику 0,85 у 2021 році до 0,96 у 2023. Це впливатиме на рівень рентабельності, збільшуючи його за рахунок використання залучених фінансових ресурсів, розвиваючи підприємство. Водночас, рівень фінансового ризику не стане небезпечним, адже його значення все одно залишається нижче рекомендованої одиниці.

Таблиця 3.4 Показник фінансового левериджу підприємства МХП за 2016-2023 рр.. із прогнозованими значеннями

Рік	2016	2017	2018	2019	2020	2021(П)	2022(П)	2023(П)
Фінансовий леверидж	0,69	0,86	0,88	0,94	0,76	0,85	0,92	0,96

Джерело: складено автором на основі фінансової звітності підприємства [20].

Оскільки фінансовий леверидж є мультиплікатором, він підсилює як позитивні так і негативні ефекти від його використання. При позитивному значенні фінансового левериджу, рентабельність підприємства зростатиме. Розрахуємо ефект фінансового левериджу за 2017-2020 та прогнозовані 2021-2023 роки, що

визначається за допомогою окремих компонентів, таких як податковий коректор, диференціал фінансового левериджу та плече фінансового левериджу (Таблиця 3.5) за допомогою формули 3.1.

$$ЕФЛ = (1 - Спп) * (КВРа - ПК) * \frac{ЗК}{ВК}, \quad (3.1)$$

де *Спп* – ставка податку на прибуток (за українським законодавством складає 18%), виражена у десятковому дробі,

КВРа – коефіцієнт рентабельності активів (ROA), виражений у процентах,

ПК – середній відсоток за кредит, , що сплачує підприємство за використання позикового капіталу, виражений у процентах,

ЗК – середня сума запозиченого капіталу, що використовує підприємство;

ВК – середня сума власного капіталу підприємства.

Бачимо, що протягом 2017-2019 років значення ефекту фінансового левериджу набувало позитивних значень, що призводило до збільшення рентабельності на 1-9%. В 2020 році через негативне значення фінансового левериджу рентабельність підприємства впала на 9%. Запропоновані заходи дозволять покращити фінансовий стан, а саме зростання коефіцієнту рентабельності підприємства на 5-9% завдяки ефекту фінансового левериджу.

Таблиця 3.5 Ефект фінансового левериджу підприємства МХП за 2016-2023 рр.. із прогнозованими значеннями

Рік	2017	2018	2019	2020	2021(П)	2022(П)	2023(П)
КВРа	11%	5%	7%	-4%	11%	8%	9%
ПК	4%	4%	4%	4%	4%	4%	4%
ЗК	1338	1433	1834	2062	2064	2138	2244
ВК	839	1042	1347	1425	1362	1538	1703
ЕФЛ	9%	1%	3%	-9%	9%	5%	6%

Джерело: складено автором на основі фінансової звітності підприємства [20].

Перейдемо до показників фінансового стану підприємства МХП із прогнозованими значеннями за 2016-2023 рр., що висвітлені на Таблиці 3.6.

Бачимо, що прогнозовані показники фінансової залежності та незалежності одночасно покращуються, оскільки вони взаємопов'язані, за рахунок збільшення обсягів власних фінансових ресурсів. Через запровадження цього заходу, також приходять в норму коефіцієнт концентрації позичкового капіталу, до рекомендованих значень, що знаходяться в діапазоні від 0,4 до 0,6. Також зменшується коефіцієнт фінансового ризику, у прогнозованих 2021-2023 роках починає знижуватись до рекомендованого значення. Коефіцієнти фінансової стабільності, покриття відсотків та маневреності власного капіталу також після впровадження заходів поступово нормалізуються, підходячи до своїх нормативних значень у 2021-2023 роках.

Таблиця 3.6 Показники фінансового стану підприємства МХП із прогнозованими значеннями за 2016-2023 рр..

Рік	2016	2017	2018	2019	2020	2021(П)	2022(П)	2023(П)
k фінансової незалежності	0,33	0,43	0,41	0,43	0,38	0,41	0,42	0,44
k фінансової залежності	3,00	2,31	2,43	2,31	2,62	2,43	2,35	2,28
k концентрації позичкового капіталу	0,67	0,57	0,59	0,57	0,62	0,59	0,58	0,56
k фінансового ризику	2,00	1,31	1,43	1,31	1,62	1,43	1,35	1,28
k фінансової стабільності	0,50	0,76	0,70	0,76	0,62	0,70	0,74	0,78
k покриття відсотків	5,26	13,45	-2,56	-6,89	-25,64	19,00	19,01	1,00
k маневреності власного капіталу	0,64	0,66	0,65	0,50	0,64	0,57	0,54	0,48

Джерело: складено автором на основі фінансової звітності підприємства [20].

Рисунок 3.2 яскраво демонструє динаміку зміни показників фінансового стану підприємства МХП за історичних даних протягом 2016-2020 років та прогнозовані значення показників: бачимо зменшення показників коефіцієнтів фінансової залежності та фінансового ризику починаючи з 2020 року (за умови застосування запропонованих шляхів покращення фінансової політики підприємства). Спостерігаємо стабільне зростання коефіцієнтів фінансової стабільності, фінансової незалежності (прямий взаємозв'язок із коефіцієнтом фінансової залежності). Відзначаємо сталість значення коефіцієнту концентрації позичкового

капіталу та незначне зменшення показників маневреності власного капіталу прогнозованих даних за 2021-2023 років.

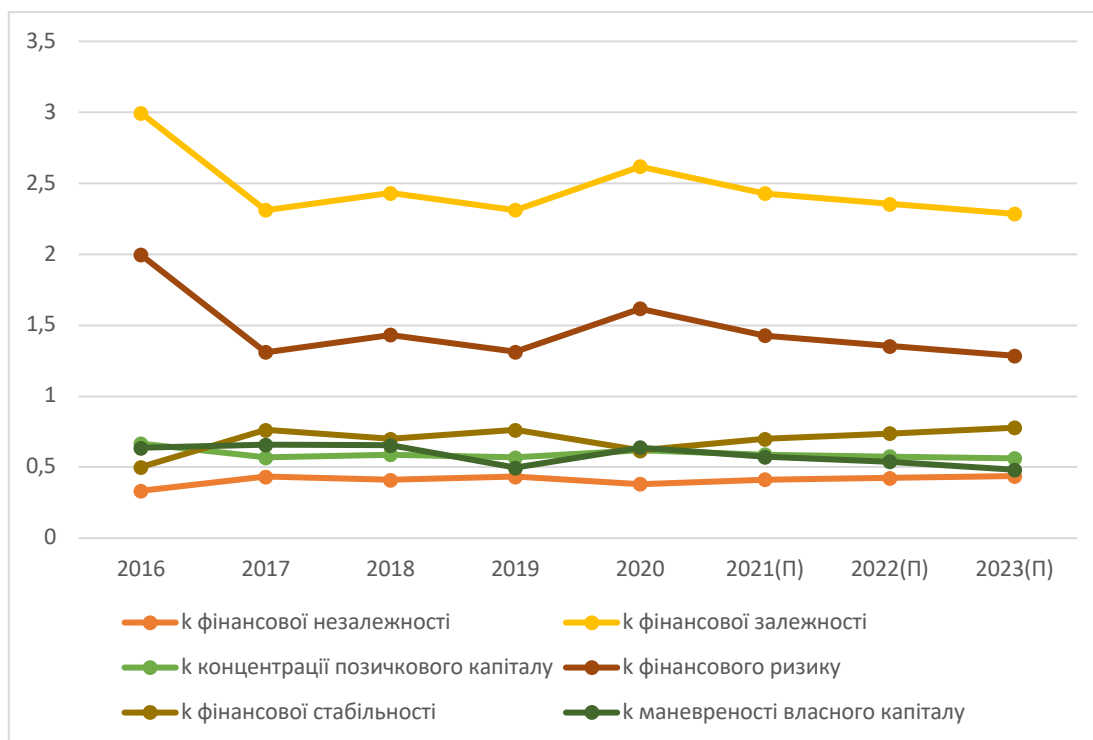

Рисунок 3.2 – Показники фінансового стану підприємства МХП із прогнозованими значеннями за 2016-2023 рр.

Джерело: складено автором на основі фінансової звітності підприємства [20].

Тепер перейдемо до аналізу коефіцієнтів оборотності (Таблиця 3.7). Проаналізуємо, до яких змін в оборотності призведе запровадження рекомендованих вище заходів. Зазначаємо позитивну тенденцію в оборотності усіх активів, запасів, основних засобів (окрім прогнозованого 2021 р.) кредиторської та дебіторської заборгованості протягом прогнозованих 2021-2023 років.

Таблиця 3.7 Коефіцієнти оборотності підприємства МХП із прогнозованими значеннями за 2016-2023 рр..

Рік	2017	2018	2019	2020	2021(П)	2022(П)	2023(П)
Оборотність усіх активів, оборотів	0,09	0,05	0,07	-0,04	0,11	0,08	0,09
Оборотність запасів, оборотів	4,41	4,65	6,72	6,88	7,81	8,29	7,84
Тривалість одного обороту запасів, днів	81,58	77,39	53,59	52,35	46,07	43,43	45,93

Продовження Таблиці 3.7

Рік	2017	2018	2019	2020	2021(П)	2022(П)	2023(П)
Оборотність основних засобів, оборотів	0,16	0,14	0,07	0,12	-0,08	0,20	0,15
Тривалість одного обороту основних засобів, днів	2257,53	2537,75	4993,65	3122,29	-4765,37	1775,21	2430,56
Оборотність дебіторської заборгованості, оборотів	3,61	3,11	1,32	1,77	-1,16	3,58	2,92
Тривалість одного обороту дебіторської заборгованості, днів	99,67	115,90	272,28	203,73	-311,25	100,44	123,42
Оборотність кредиторської заборгованості, оборотів	4,56	2,34	2,01	-0,90	2,47	1,78	1,95
Тривалість одного обороту кредиторської заборгованості, днів	78,98	153,96	178,70	-401,92	145,54	201,94	184,32

Джерело: складено автором на основі фінансової звітності підприємства [20].

Отже, зазначаємо, що запровадження запропонованих заходів матиме позитивний вплив на фінансовий стан компанії. Але слід зазначити, що даний прогноз не може включати у себе усі можливі та непрогнозовані зовнішні та внутрішні показники. Загалом запровадження заходів не завдаватиме шкоди підприємству, компанія отримає лише переваги від них.

ВИСНОВКИ

В ході даного дослідження розглянули понятійний апарат терміну «фінансові ресурси», вивчили їхні особливості, сутність та структуру, проаналізувати можливі джерела залучення та напрямки їхнього використання; вивчили та проаналізувати фінансові ресурси вітчизняного підприємства, їхню динаміку та оцінили їхню ефективність, порівняли з іноземним досвідом, зазначили тренди розвитку в світі.

Фінансові ресурси підприємства є важливою складовою фінансової системи, посідають вагомим місце в структурі фінансових суспільних відносин. Використовуються фінансові ресурси у сфері суспільного виробництва, де відбувається процес утворення валового внутрішнього продукту, матеріального та нематеріального блага, національного доходу. Так виявляється вплив фінансових ресурсів підприємств на рівень задоволеності суспільних потреб та фінансової стійкості країни.

Фінансові ресурси кожного підприємства диференційовані, відрізняються обсягом, структурою, характером використання, правом власності, організаційно-правовою формою власності, ступенем ліквідності тощо.

Для вивчення джерел формування фінансових джерел було обрано та проаналізовано українське агропромислове підприємство, одне з лідерів у своїй галузі – «Миронівський хлібопродукт». Для дослідження було обрано історичні дані фінансової звітності за 5 років, 2016-2020 рр..

Про успішність функціонування компанії говорять її високі фінансові результати. Загалом фінансовий стан підприємства задовільний, компанія має гарні показники автономії, коефіцієнт позичкового капіталу, маневреності власного капіталу, високі показники ліквідності. В основному це досягається за рахунок структури оборотних активів, яка складається з грошових коштів та еквівалентів, що становлять 20% загальної суми оборотних активів. За винятком запасів та біологічних активів, «МХП» має достатньо грошових коштів для виконання своїх короткострокових зобов'язань. Підприємство має хронічну потребу у фінансуванні

оборотних коштів. Його баланс показує, що компанія може заповнити свій короткостроковий фінансовий прогал за допомогою готівки, оскільки «МХП» демонструє сильну грошову позицію, або за допомогою короткострокових банківських позик. Підприємство вміло користується фінансовим левериджем, що вказує на стратегію компанії щодо фінансування на основі участі в капіталі. У той же час, коефіцієнт покриття процентів у річних обчисленнях є надійним, що свідчить про високу здатність компанії до обслуговування боргу.

В ході аналізу структури та динаміки фінансових ресурсів дізналися, що до власних фінансових ресурсів підприємства «МХП» відносяться статутний, додатковий, резервний капітали, нерозподілений прибуток, дохід та прибуток. До залучених фінансових ресурсів включали довгострокові та короткострокові банківські кредити, випущені облігації, а також торгівельну кредиторську заборгованість. Для розуміння слабких місць та можливостей для покращення структури фінансових ресурсів «Миронівський хлібопродукт», порівняли з фінансовими ресурсами іноземних конкурентів: «Atria Oyj», «Hkskan», «Черкізово». Структури фінансових ресурсів усіх досліджуваних підприємств відносно диференційовані та відрізняються через різні організаційно-правові форми власності, стратегії розвитку, та ринки збуту. Загалом прослідковується тенденція до зменшення часток довгострокових банківських кредитів та залучення більшого обсягу короткострокових банківських кредитів.

Після аналізу фінансового стану підприємства, його фінансових ресурсів, порівняння їхньої структури та вивчення іноземного досвіду, були запропоновані рекомендації щодо покращення фінансового стану підприємства. Для цього розглянули можливості підвищення кваліфікації управлінського персоналу, модернізації виробництва, скоригувати плани розвитку компанії, збільшувати обсяги виробництва продукції, зменшувати позареалізаційні витрати. Також були запропоновані наступні заходи та шляхи підвищення ефективності використання фінансових ресурсів: зменшення обсягів запасів та торгівельної дебіторської заборгованості для покращення рівня ліквідності для фінансування оборотних коштів, модернізація основних засобів, акумулювання більших обсягів власних

фінансових ресурсів та помірне збільшення зовнішніх фінансових ресурсів за рахунок торгівельної кредиторської заборгованості.

Для прогнозування подальшого впливу після запровадження запропонованих заходів було змодельовано звіти про фінансовий стан та фінансові результати з метою обчислення ймовірних показників фінансового стану, ліквідності, фінансового важелю, оборотності. Дані показники показали, що запровадження запропонованих заходів матиме позитивний вплив на фінансовий стан компанії та допоможе підприємству бути більш прибутковим, конкурентоспроможним та рентабельним.

Список використаних джерел

1. Бердар М. М. Управління процесом формування і використання фінансових ресурсів підприємства на основі логістичного підходу. Актуальні проблеми економіки. 2008. № 5(83). С. 133–138.
2. Бланк И. А. Управление активами. Київ : Эльга, Ника-Центр, 2000. 720 с.
3. Філімоненков О. С. Фінанси підприємства : Практикум: Навч.-метод. посіб. Київ : Эльга. Ника-Центр, 2003. 208 с.
4. Опарін В. М. Фінанси (загальна теорія) : Навч. посіб. Київ : КНЕУ, 1999. 164 с.
5. Рибалко Н. О. Фінансові ресурси підприємств: грошові кошти чи щось більше? Інвестиції: практика та досвід. 2009. № 14. С. 28–31.
6. Гудзь О.Є. Забезпечення фінансовими ресурсами сільськогосподарських підприємств: теорія, методологія та практика: Автореф. дис. ... доктора економічних наук / Національний науковий центр "Інститут аграрної економіки" Української академії аграрних наук. — К., 2007. — 38 с.
7. Стецюк П.А. Формування фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств // Економіка АПК. — 2005. — №11. — С.111—116.
8. Лапа А. Фінансові ресурси підприємства та їх оптимізація. Молодіжний науковий вісник УАБС НБУ, Серія: Економічні науки. № 4. 2013. С. 289–297.
9. Кропивцова Н. Особливості формування фінансових ресурсів підприємства. Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі і послуг. 2011. Вип. 1. С. 261–268.
10. Василик О.Д. Теорія фінансів: Підручник / О.Д. Василик. – К.: Вид-во НІОС, 2000. – 416 с.

11. Курінна О. В. Теоретичні аспекти формування та використання фінансових ресурсів підприємства. Науковий вісник Академії муніципального управління. Серія : Економіка. 2013. Вип. 2. С. 140–148.
12. Опарін В.М. Фінансові ресурси: проблеми визначення та розміщення / В.М. Опарін // Вісник НБУ. – 2000. - №5. – С. 11.
13. Мельник О.М. Економічний зміст фінансових ресурсів підприємства / О.М. Мельник // Вісник ЖДТУ. – 2010. - №2 (52). – С. 350-354.
14. Самойлова Т.А. Джерела формування фінансового капіталу підприємства. Фінанси та оподаткування. 2011. № 1. URL:
http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/10479/1/34_Samoy.pdf.
15. Спасів Н. Я. Фінансове забезпечення відтворення основного капіталу підприємств: дис. канд. екон. наук: 08.04.01 / Н. Я. Спасів. - Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. - К., 2006. - 230 с.
16. Стыров М.М. Финансовые ресурсы промышленных предприятий: теория, анализ, управление / М.М. Стыров. – Сыктывкар, 2012. – 1654 с.
17. Кошкарбаев К.У. Финансовые ресурсы корпорации: теория, практика и менеджмент / К.У. Кошкарбаев. – Алматы: ТОО «Издательство LEM», 2004. – 182 с.
18. Акціонерне підприємство "Миронівський хлібопродукт". URL:
<https://mhp.com.ua/uk/glorytoUkraine>.
19. Бізнес Журнал «WATT Poultry». URL:
<https://www.wattglobalmedia.com/publications/poultry-usa/>
20. Річний звіт та фінансова звітність за 2020 рік, Миронівський хлібопродукт. Режим доступу: <https://mhp.com.ua/uk/mhp-se/annual-reports>
21. Тігова Г.М. Аналіз фінансової звітності / Г. М. Тігова, Л. С. Селівестрова, Т. Б. Процюк. - К.: Центр учбової літератури, 2012. – 268 с.

- 22.Базилінська О. Я. Фінансовий аналіз: теорія та практика: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / О. Я. Базилінська – К: Центр учбової літератури, 2009. – 328 с. – ISBN 978-966-362-848-4.
- 23.Інвестиційна енциклопедія. URL: <https://www.investopedia.com>.
- 24.Фінансова звітність компанії Hkscan. URL: <https://www.hkscan.com/en/investors-information/financial-reports-and-other-presentations/>
- 25.Фінансова звітність компанії Atria Ouj. URL: <https://www.atria.fi/en/group/investors/financial-information/annual-reports/>
- 26.Фінансова звітність компанії ПАТ «Черкізово». URL: <https://cherkizovo.com> › files › Cherkizovo-ar20-rus
- 27.Шелудько В. М. Фінансовий менеджмент / В. М. Шелудько. — К.: Знання, 2013. — 375 с.
28. Кнейслер О. В. Фінансовий менеджмент : Навчальний посібник / О. В. Кнейслер. – Тернопіль: «Вектор», 2008. – 240 с.
- 29.Чупіс А. В. Оцінка, аналіз, планування фінансового середовища підприємства / А. В.Чупіса. – Суми: Довкілля, 2005. – 368 с.
- 30.Бражник Л. В. Фінансові ресурси підприємства: їх формування та використання / Л. В. Бражник // Економіка і суспільство. – 2018 – №14. – с. 778-783
- 31.Юринець В. Є. Теоретико-ігрова оцінка тенденцій соціально-економічного розвитку держави / В. Є. Юринець // Вісник Львівського університету. Серія: Економіка. – 2005. – Вип. 34. – С. 41–47.
- 32.Бойко Є. М. Сучасний стан та проблеми процесу формування фінансових ресурсів підприємства в Україні / Є. М. Бойко // Молодий вчений. – 2016. – № 5. – С. 15-16.

- 33.Бадаковський В. Ю. Проблеми залучення кредитних ресурсів вітчизняними підприємствами / В. Ю. Бадаковський // Фінанси України. – 2005. – № 1. – С. 106–112.
- 34.Литнев О. М. Фінансові ресурси підприємства / О. М. Литнев. - М.: 2006. – 366 с.

ДОДАТКИ

Додаток А

Таблиця 2.4 Динаміка та структура власних фінансових ресурсів підприємств «МХП», «Atria», «Hkskan», «Черкізово» за 2020 р.

	Фінансовий ресурс	Початок періоду, тис дол	Питом а вага, %	Кінець періоду, тис дол	Питом а вага, %	Відхилення		Зміна підсумк у балансу, %
						Абсолютне, тис дол	Відносне, %	
МХП	Додатковий капітал	174022	4%	174022	5%	0	0,0%	0,00%
	Статутний капітал	284505	7%	284505	8%	0	0,0%	0,00%
	Нерозподілений прибуток	1148113	30%	1195143	35%	47030	4,1%	1,21%
	Дохід	2055943	53%	1911137	56%	-144806	-7,0%	-3,73%
	Прибуток	215283	6%	-133057	-4%	-348340	-161,8%	-8,98%
	Всього:	3877866	100%	3431750	100%	-446116	-11,5%	-
Atria	Додатковий капітал	-	-	-	-	-	-	-
	Статутний капітал	56790,78	3%	56790,78	3%	0	0,0%	0,00%
	Нерозподілений прибуток	212182,03	11%	225067,38	11%	12885,34	5,7%	0,64%
	Дохід	1715452,72	86%	1777820,33	85%	62367,61	3,6%	3,11%
	Прибуток	20047,28	1%	29158,39	1%	9111,11	45,4%	0,45%
	Всього:	2004472,8	100%	2088836,8	100%	84364,07	4,2%	-
Hkskan	Додатковий капітал	-	-	-	-	-	-	-
	Статутний капітал	384278,96	17%	389007,09	16%	4728,13	1,2%	0,20%
	Нерозподілений прибуток	-78250,59	-3%	-78487,00	-3%	-236,41	0,3%	-0,01%
	Дохід	2061938,53	89%	2105200,95	87%	43262,41	2,1%	1,86%
	Прибуток	-44326,24	-2%	5673,76	0%	50000,00	112,8%	2,15%
	Всього:	2323640,7	100%	2421394,8	100%	97754,14	4,2%	-
Черкізово	Додатковий капітал	404,46	3%	160,09	1%	-244,37	-60,4%	-1,78%
	Статутний капітал	-	-	-	-	-	-	-
	Нерозподілений прибуток	4209,14	31%	4977,05	32%	767,91	18,2%	5,59%
	Дохід	8640,94	63%	9266,40	60%	625,47	7,2%	4,55%
	Прибуток	478,49	3%	1089,57	7%	611,08	127,7%	4,45%
	Всього:	13733,02	100%	15493,11	100%	1760,09	12,8%	-

Джерело: складено автором на основі фінансової звітності підприємств [20, 24, 25, 26].

Додаток Б

Таблиця 2.5 Динаміка та структура залучених фінансових ресурсів підприємств «МХП», «Atria», «Hkskan», «Черкізово» за 2020 р.

	Фінансовий ресурс	Початок періоду, тис дол	Питома вага, %	Кінець періоду, тис дол	Питома вага, %	Відхилення		Зміна підсумку балансу, %
						Абсолютне, тис дол	Відносне, %	
МХП	Довгострокові банк. кредити	75880,0	4,70%	64608,0	3,98%	-11272,0	-14,86%	-0,70%
	Випущені облігації	1365669,0	84,62%	1370999	84,36%	5330,0	0,39%	0,33%
	Короткострокові банк. кредити	24945,0	1,55%	39788,0	2,45%	14843,0	59,50%	0,92%
	Торг. кредит. заборгованість	147334,0	9,13%	149768,0	9,22%	2434,0	1,65%	0,15%
	Всього:	1613828,0	100,00%	1625163	100,00%	11335	46,69%	-
Atria	Довгострокові банк. кредити	166510,6	34,21%	164111,1	32,66%	-2399,5	-1,44%	-0,49%
	Випущені облігації	8176,1	1,68%	8492,9	1,69%	316,8	3,87%	0,07%
	Короткострокові банк. кредити	63657,2	13,08%	53345,2	10,62%	-10312,1	-16,20%	-2,12%
	Торг. кредит. заборгованість	248442,1	51,04%	276494,1	55,03%	28052,0	11,29%	5,76%
	Всього:	486786,1	100,00%	502443,3	100,00%	15657,2	-2,47%	-
Hkskan	Довгострокові банк. кредити	310520,1	39,88%	294562,6	36,12%	-15957,4	-5,14%	-2,05%
	Випущені облігації	145981,1	18,75%	146808,5	18,00%	827,4	0,57%	0,11%
	Короткострокові банк. кредити	59810,9	7,68%	114893,6	14,09%	55082,7	92,09%	7,07%
	Торг. кредит. заборгованість	262411,3	33,70%	259338,1	31,80%	-3073,3	-1,17%	-0,39%
	Всього:	778723,4	100,00%	815602,8	100,00%	36879,4	86,35%	-
Черкізово	Довгострокові банк. кредити	3106,6	24,57%	3011,2	48,79%	-95,4	-3,07%	-0,75%
	Випущені облігації	7194,2	56,89%	-	-	-	-	-
	Короткострокові банк. кредити	1512,7	11,96%	1994,6	32,32%	481,9	31,85%	3,81%
	Торг. кредит. заборгованість	831,7	6,58%	1165,7	18,89%	334,0	40,16%	2,64%
	Всього:	12645,3	100,00%	6171,5	100,00%	720,5	68,95%	-

Джерело: складено автором на основі фінансової звітності підприємств [20, 24, 25, 26].

Додаток В

Таблиця 3.1 Звіт про фінансові результати «Миронівський хлібопродукт» (у млн доларів) за 2016-2023 рр..

	2016	2017	2018	2019	2020	2021(очікуване)	2022(очікуване)	2023(очікуване)
Дохід	1135,5	1287,8	1552,2	2055,9	1911,1	2275,0	2560,6	2713,7
Чиста зміна справедливої вартості біологічних активів та сільськогосподарської продукції	38,9	21,0	32,1	-39,5	30,5	181,4	-	-
Собівартість реалізованої продукції	828,8	-912,8	-1162,7	-1618,6	-1544,1	-1769,5	-1909,9	-1996,8
Загальний прибуток	345,6	395,9	421,6	397,8	397,5	686,8	650,7	716,8
Витрати на продаж, загальногосподарські та адміністративні витрати	-62,3	-79,2	-99,6	-179,2	-187,8	-220,7	-194,8	-191,4
Інші операційні доходи	34,1	52,6	-	11,2	16,5	10,2	-	-
Інші операційні витрати	-1,1	-3,9	-5,8	-8,2	-23,4	-7,3	-	-
Збиток від знецінення основних засобів	-1,4	-3,6	-3,8	-6,2	-1,7	188,3	225,8	239,2
Прибуток від основної діяльності	314,8	361,8	312,4	215,5	201,1	469,1	455,9	525,5
Фінансові доходи	2,2	3,5	4,5	8,0	13,6	8,4	8,4	8,4
Фінансові витрати	-106,8	-108,4	-138,0	-147,6	-144,3	-146,0	-146,0	-146,0
Іноземна валюта (збиток) / прибуток, нетто	-145,2	-35,6	11,6	185,3	-203,7	74,7	-	-
Інші витрати	-9,3	-8,1	-10,6	-8,1	-3,5	-3,2	-	-
Прибуток / збиток до оподаткування	55,7	213,1	179,9	253,2	-136,7	402,9	318,3	38,8
Пільга з податку на прибуток/ (витрати)	13,1	17,1	-50,5	-32,1	5,1	-20,1	-15,9	-19,4
Прибуток / Збиток за рік від безперервної діяльності	68,8	230,3	129,4	221,1	-131,6	382,7	302,4	368,4
Збиток за рік від припинених операцій	-9,5	-25,9	-1,3	-5,8	-1,5	-	-	-
Прибуток / Збиток за рік	59,2	204,4	128,1	215,3	-133,1	382,7	302,4	368,4
EDITDA	420,7	455,0	446,1	421,7	393,2	657,3	681,7	764,7

Джерело: складено автором на основі фінансової звітності підприємства [20].

Додаток Г

Таблиця 3.2 Звіт про фінансовий стан «Миронівський хлібопродукт» (у млн доларів) за 2016-2023 рр..

	2016	2017	2018	2019	2020	2021 (очікуване)	2022 (очікуване)	2023(очікуване)
Основні засоби	1180,33	1383,10	1498,53	2055,40	1678,92	1843,67	1930,92	2152,15
Активи з правом користування	43,85	45,41	-	229,24	207,00	236,98	256,28	289,29
Нематеріальні активи	-	-	52,06	106,52	96,84	109,34	113,51	139,31
Гудвіл	-	-	2,51	64,84	70,61	83,21	96,80	109,93
Непоточні біологічні активи	14,56	20,41	23,39	29,65	25,58	41,37	49,38	61,37
Непоточні фінансові активи	-	-	-	17,62	23,08	27,44	30,26	39,97
Довгострокові банківські депозити	0,58	2,52	3,39	3,30	4,61	13,68	14,54	16,84
Відстрочені податкові активи	1,56	0,12	-	2,28	1,82	2,89	3,19	3,79
Інші непоточні активи	13,55	24,82	54,11	-	-	-	-	-
Непоточні активи	1254,43	1476,38	1633,99	2508,85	2108,47	2358,58	2494,88	2812,65
Запаси	187,33	226,37	273,52	208,39	240,72	212,20	248,65	260,88
Біологічні активи	116,21	141,03	179,29	205,75	175,09	216,89	169,39	156,32
Сільськогосподарська продукція	167,39	183,41	224,79	215,82	269,05	215,97	238,14	217,22
Передоплата	-	-	-	23,24	16,78	36,82	32,87	38,25
Інші оборотні фінансові активи	25,42	25,33	32,86	29,34	81,31	53,26	58,73	61,35
Податки, що підлягають відшкодуванню та передоплаті	31,24	37,77	45,15	30,03	54,65	53,26	58,73	60,26
Торгівельна дебіторська заборгованість	50,87	62,31	69,31	124,47	119,19	110,89	102,67	104,65
Грошові кошти та їх еквіваленти	154,57	125,55	211,77	340,74	217,58	313,02	376,57	401,31
Активи, класифіковані як утримувані для продажу	88,40	-	-	3,88	-	-	-	-
Поточні активи	821,43	801,76	1036,68	1181,64	1174,35	1212,31	1285,75	1300,24
БАЛАНС	2075,86	2278,14	2670,67	3690,50	3282,82	3570,89	3780,63	4112,89

	2016	2017	2018	2019	2020	2021(очікуване)	2022(очікуване)	2023(очікуване)
Акціонерний капітал	284,51	284,51	284,51	284,51	284,51	284,51	284,51	284,51
Викуплені акції	-48,50	-48,50	-44,59	-44,59	-44,59	-44,59	-44,59	-44,59
Додатковий капітал	175,29	175,29	174,02	174,02	174,02	175,29	175,29	174,02
Резервний капітал	570,65	661,45	642,80	862,44	648,98	670,65	661,45	642,80
Нерозподілений прибуток	719,34	925,98	1040,33	1148,11	1195,14	1396,06	1542,20	1742,35
Накопичені курсові різниці	-1024,92	-1030,16	-1015,59	-842,19	-1020,23	-1024,92	-1030,16	-1015,59
Власний капітал, що належить власникам капіталу материнського підприємства	676,37	968,57	1081,47	1582,29	1237,83	1456,99	1588,69	1783,50
Неконтролююча частка капіталу	16,70	17,14	16,54	13,57	16,37	13,56	17,14	16,54
Власний капітал	693,06	985,71	1098,01	1595,87	1254,20	1470,55	1605,83	1800,04
Банківські позики	259,57	138,82	105,78	75,88	64,61	76,61	89,61	99,61
Випущені облігації	725,36	970,09	1090,94	1365,67	1371,00	1385,71	1390,87	1502,73
Зобов'язання по оренді	5,58	7,41	9,09	151,79	136,50	178,06	186,96	196,31
Дохід майбутніх періодів	-	-	34,58	49,93	44,51	49,91	49,76	44,51
Відстрочені податкові зобов'язання	11,26	23,73	12,95	55,31	29,87	32,87	29,87	29,87
Інші необоротні зобов'язання	-	-	-	5,87	7,23	7,23	7,23	7,23
Непоточні зобов'язання	1001,77	1140,05	1253,34	1704,45	1653,71	1730,39	1754,30	1880,26
Торгівельна кредиторська заборгованість	46,51	43,18	66,40	147,33	149,77	159,69	179,55	197,72
Інші поточні фінансові зобов'язання	61,77	50,30	96,38	70,70	86,64	69,63	90,32	84,24
Аванси отримані	-	-	-	61,29	15,23	15,23	15,23	15,23
Банківські позики	236,81	36,92	132,72	24,95	39,79	39,79	39,79	39,79
Відсотки до сплати	22,73	17,96	19,47	21,79	21,49	21,49	21,49	21,49
Зобов'язання по оренді	8,04	4,04	4,36	64,07	62,00	64,13	74,13	74,13
Зобов'язання по активам для продажу	5,16	-	-	0,05	-	-	-	-
Поточні зобов'язання	381,02	152,38	319,32	390,18	374,91	369,95	420,50	432,59
БАЛАНС	2075,86	2278,14	2670,67	3690,50	3282,82	3570,89	3780,63	4112,89

Джерело: складено автором на основі фінансової звітності підприємства [20].